

KNJIGA O JOBUI.

† Dr. Antun Sović.

III. Disputa.

Govor Elifaza Temanca u III. Disputi.

22. GLAVA.

Bog postupa s ljudima, kako zaslužuju. — Izbraja razne Jobove grijehe. — Primjer starih bezbožnika, što ih je Bog nekada kaznio. — Neka se Job obrati, pa će opet postati sretan.

1. Tada Elifaz Temanac progovori i reče: (Metar: 6 + 5 = 11).	Zemlja nasilniku: knez nek ima je!
2. Može l' čovjek biti Bogu koristan? Kad je mudrac samo sebi koristan!	9. Puštao si prazne ti udovice: Sirotama snagu uništavao!
3. Da l' je Silnom milost, što si pravedan? Il' je dobit Njemu, što si savršen?	10. Oko tebe zato sad su pružala: Strah te rad' tog plaši sad iznèbuha!
4. Da l' te kara tvoje radi svetosti? Kad dolazi s tobom na sud <i>pravedan</i> ?	11. Ili ne vidiš li mraka crnoga: Kako te pokriva <i>strašan</i> povodanj?
5. Tà, nije li zloća tvoja velika? Tà, ima li kraja tvojim grijesima?	12. Nije li Bog gore na nebèsima? Pogledaj na zvijèzde što l' visòko su!
6. Od braće si brao zalog nizašto; Svlačio si s ljudi golih haljine!	13. A ti drsko veliš: »Šta bi znao Bog?« Hoće li kroz mutne sudit oblake?
7. Napojio vode nijesi umorna: Nit' si hljeba dao gladnu čovjeku.	14. Oblaci ga kriju, ništa ne vidi: Po nèbeskōj već se šeta kružini!
8. Načelo ti bilo: Neka pripada	15. Hoćeš li se držat puta drevnoga,

Po kojem su išli griješni smrtnici:	Udaljivši pakost od šatōra svog.
16. Što se iskinuli prije vremena, Kojima je temelj voda podrila?	24. U prah tad ćeš bacat zlatu žeženo: U potočni šljunak zlatu Ofirsko!
17. Koj' su Bogu rekli: »Ostavi nas dē! Učiniti šta nam može Svesilni?«	25. Zlatu tad će tvoje biti Svesilni: Na hrpe ćeš srebra onda imati.
18. A on im je kuće dobro nasuo! . . . No, daleko od men' misao grješnička!	26. Radost tvoja opet bi'će Svesilni: S uzdanjem ćeš k Njemu dizat pogled svoj!
19. Pravedni nek vide, nek se raduju: Neka im se ruga čovjek nedužan!	27. Njemu ćeš se molit, da te ūsliši: Zavjete ćeš svoje izvršivati.
20. »Protivnici naši uništeni su: Ostatak je njihov oganj spalio!«	28. Za rukom će poći, štogod naumiš: Svjetlost će obāsjat tvoje putove.
21. Dē, složi se s Njime, i ponizi se: Jer bolje će tako biti za tebe!	29. Budu l' poniženi drugi ikada: Tad ćeš reći: gore nek se podignu: Jer se pomoć pruža smjernim očima.
22. Poprimi iz usta zakon Njegovih: U srce si metni riječi Njegove!	30. Izbavlja se krivac: i ti spast' ćeš ga Bijelom (nedužnom) čisto- tom
23. Ako se povратиš Svemogućemu: Opet ćeš bit sretan da nazidaš se:	ruku tvojijeh.

1. Treća disputa je najkraća. U prvoj su prijatelji iznosili svoje argumente općenito o Božjim atributima, napose o Božjoj pravednosti. U drugoj su se pozivali na posebnu providnost, što je Bog ima prema bezbožnicima. U ovoj trećoj optužuju Joba otvoreno s raznih određenih grijeha, na koje su prije samo pravili aluzije.
- 2.—5. Upravljujući stvari ovoga svijeta, Bog pazi jedino na pravednost, i zato kazni samo nepravdu. On je i bez nas posve sretan. Čovjek pobožan i pravedan koristan je samo sebi, a ne Bogu, t. j. ako se vježba u kreposti, na korist je pravedniku samom, a ne Bogu. Zato, ako on kazni ljude, kazni ih samo zbog njihovih grijeha, a ni zbog čega drugog. On dakle postupa s ljudima po pravici, t. j. po njihovim zaslugama.
- 6.—11. Jobovi tobožnji grijesi, što ih izbraja Elifaz, grijesi su bogata i mogućeg orijentalca: za svaku uslugu da je tražio zalog. Često se davala u zalog gornja haljina, te je čovjek ostajao gō. Kasnije u

gl. 31, 19. Job će se opravdati za ovu potvoru. Elifaz je prije (4, 3—6) priznao Jobu izvjesnu pobožnost, bogobožnost i ljubav prema bližnjemu, ali sada zaboravlja sve, i optužuje prijatelja s najvećih prestupaka.

- 12.—20. Pozivajući se na Božje veličanstvo, Elifaz sprema bezbožnu blasfemiju, koju će metnuti u r. 13.—14. u Jobova usta: da se Bog tobože ne brine o zemaljskim stvarima, jer su mu preniske i premalene. Job tako govoreći imitira starinske grješnike, po svojoj prilici one, koji su svojim grijешnim životom izazvali opći potop, kojima je »voda temelj podrila«, ili Sodomljane, koje je spalio oganj.
- 21.—30. Elifaz potiče Joba, da se obrati. Bog će mu dati mnogo veća dobra, i mnogo dragocjenija, nego su ona, što ih je izgubio. I ne samo to, nego, kada se pokaje i opet steče nekadanju sreću, uživaće pred Bogom takvu milost, te će svojom svećošću moći izmoliti oproštenje i spasenje i drugim grješnicima.

Job odgovara Elifazu u III. Disputi.

23. GLAVA.

Job želi, da bi stupio pred Boga, da bi mu On sudio. — Smatra sebe nedužnim, pa ne zna, zašto ga Bog bije tolikim nevoljama.

1. Tada Job odgovori i reče: (Metar: 4 + 5 = 9)	8. No, gle! — Na istok li krenem, nema Ga:
2. I danas se tužim pregorko S ruke teže no je uzdah moj!	Il' na zapad, ne opažam Ga! 9. Sjever tražim, Njega ne vidim:
3. Oh, da znađem, kako naći Ga: I do Njegva doći prije- stola!	Na jug krećem, opet ne vidim! 10. Al' On dobro znade život moj:
4. Da razložim pred Njim parnicu: I napunim usta dōkāzā!	Zlato bi'ću, kad me okuša! 11. Stopa Njegovih nogom držim se:
5. Da znam, što bi tad mi rekao: Umom shvatim, što bi ka- zao mi!	Put mu čuvam, s njeg' ne zalazim. 12. Usana mu držim naredbe: U njedrima riječi Njegove.
6. Silom vel'kom bi l' se preč mnom? — Oh ne! brižno On bi čuvao me!	13. Htjedne l' štogod, tko će braniti Mu? Što Mu duša želi, čini On!
7. Tu bi moge prav se parbit s Njim: Spasiti ja si pravo zauvijek!	14. Sudbinu mi On izvršuje: Stvari sličnih mnogo j' u Njega!

15. Stog' se tako od Njeg' i I Svesilni strahom prepao
plašim: me!
Kad pomislim, od Njeg' 17. Jer ne ginem s crne pro-
strah me je! pasti,
16. Bog je stravom srce prožeo Niti s bijede, što me po-
mi: kriva.

2. Poslije Elifazova govora nije Job ni malo utješén. Prijateljve riječi još su ga više ogorčile.
- 3.—5. Ovi retci dokazuju Jobovo veliko pouzdanje, jer krivci ne žele, da osvanu pred sucima, dok je Job već češće izrazio tu želju, iako uzalud (Isp. 10, 2; 13, 3. itd.). On bi bez straha pred Božanskim sucem izložio svoju stvar, i s argumentima branio svoju nedužnost.
- 6.—7. Job je siguran, da bi ga Božanski sudac riješio, i proglasio ga nedužnim.
- 8.—10. Istočnjaci određuju četiri glavne točke svijeta tako, da se licem okrenu prema istoku. Tada imaju za leđima (straga — ahor) zapad, s desne (jamin) ruke jug, a s lijeve (semol) sjever.
- 11.—17. Job je pravedan, ali ne zna, zašto ga Bog kažnjava. To veliko pitanje (problem) pojavljuje se sveder iznova, a da mu Job ne nalazi rješenja. Držati se Božjih stopa znači hoditi putovima Božjih zapovijedi. Ovdje se radi o naravnom zakonu, t. j. o onim zapovijestima, što ih je u naše srce usadio sam Početnik (autor) prirode (naravi) — Bog. — Božja duša jest Bog sam. Bog je apsolutni gospodar svega, i čini, što hoće, a da ne treba ikome polagati računa o tom. — Bog ima u pripravi i drugih nevolja, i mogao bi ih svakog časa poslati na Joba. Neizmijerna Božja moć, kojoj se ne može nitko oteti, uzrokuje u Jobu izvjestan strah, povećan činjenicom, što si ne zna protumačiti oštrinu Božjih sudova.

24. GLAVA.

Job se pita, zašto bezbožnici vladaju, a siromasi su potlačeni (se tlače). — Bezbožnički grijesi ostaju na ovome svijetu često nekažnjeni.

1. Zašto Si i ni nema rokova: Nit' Mu dana vide vjernici!	7. Bez haljina, goli, noćuju: Na zimi su bez pokrivala.
2. Bezbožnici međe pomiču Stada grabe, vode na pašu!	8. U gori od pljuska okisli: Po stijenju leže bjež krova.
3. Siròtama gònè màgaràd, Udovici vo se uzimlje!	9. Od sise siròče grabi se: I od ništeg zalog uzimlje.
4. Silom bokce s puta vjeraju: Ništi zemski kriju s' šuljajuć.	10. Goli hode, i bez haljina: Noseć snoplje tuđe gladuju.
5. Ko magarci, gle, u pustinji Idu na rad, jelo tražeći: Dječicu im hrani pustinja.	11. Međ zidovma tješte masli- ne: Gaze kace, a žeđ podnose.
6. I ti tako žanju u polju: Bezbožničko trnje pabirće.	12. Mrući hropću po gradòvi- ma: Zapomažu duše ranjenih;

- Al' mari li Bog za sa-
blazni!?
13. S dušmanima svijetla
borave,
Što ne znadu njegovih
putova:
Ni na njegovim stoje
stazama.
14. Usred dana krvnik ustaje:
Bokce kolje i siròtinju,
A u noći radi kao tat.
15. Na mrak pazi oko blud-
ničko:
Misleć: da me tkogod ne
vidi;
Stog si lice velom pokriva.
16. Provaljuju mrakom u
kuće:
Ob dan s' kriju, svjetlost
mrzeći.
17. Svjema im je zora smrtne
sjen:
Strahote su smrtne znane
im.
18. Oh, voda ih brzo odnijela:
Na zemlji im proklet bio
dijel:
Ne šetali više pò trsju!
19. Košto suša topi snježnicu,
Seol tako proždri grješ-
nike!
20. Ne znalo ih srce majčino:
Hrana slatka bili crvima:
Nikad više da s' ne spo-
minju:
Kò drvo se pakost slomila!
21. Jer spljačkaše ženu nero-
dnu:
Zanijekaše dar udòvici.
22. No, On jake diže snagom
svom,
Te opeta gore ustaju:
Prem im nesta snage
životne.
23. Bezbriznost im daje s uz-
danjem:
Al' oštro im pazi putove!
24. Uzvise se — čas — i
nestaju:
Klonu, ginu, kao drugi svi:
Povenuli ko od klasa vrh.
25. Nije l' tako? — Tko će
utjerat
U laž mene? — Il' mi zbrì-
sat rijek!?

1. Pošto Bog nije odredio stalne rokove, kada će kažnjavati bezbožnike na tom svijetu, to ni pravednici ne vide dana njegove osvete, da bi joj se mogli veseliti. Job bi htio, da se Božja pravda očituje na jasan način, kada kazni bezbožnike, i nagraduje pravednike.
- 2.—4. Bezbožnici vrše nekažnjeno svakovrsna nasilja i nepravde nad ubogima i sirotama, koji, da izbjegnju pljački, moraju se kojekuda kriti.
- 5.—8. Opisuje se živim bojama bijeda, u koju su pali siromasi, potlačeni od bezbožnika, otjerani iz svojih kuća i sa svojih zemalja, nalazeći jedva štogod po pustinjama, da se održe goli, bos, na životu, što je navlastito teško u krajevima, gdje su noći hladne.
- 9.—12. Job se opet vraća na bezbožne tlačitelje, o kojima je govorio u r. 2.—4. Siromasi su prisiljeni, da im obrađuju polja i maslinike, a ne daju im ni jela ni pila, te umiru od svega zla.
- 13.—17. Mnogi zločini počinjaju se danju i noću, a Bog, čini se, kao da ne pazi na to, jer odmah ne kažnjava. Bezbožnici često bježe od svjetla, tražeći tamu, da izvedu svoje zločine.
- 18.—25. Bezbožnici ne bivaju često kažnjavani na ovome svijetu. S njima se postupa obično, kao i sa svima drugima. Hoteći pokazati Job, kako ne želi imati s njima ništa zajedničkog, sasuo je čitav niz kletava protiv njih. — Inače Job imade u svoju korist ne samo svoje lično iskustvo, nego i iskustvo drugih. Zato se ne boji, da bi ga neko mogao pobiti.

Bildad Suhejac govori u III. Disputi.

25. GLAVA.

Bildad opisuje veličanstvo i moć Božju.

1. Tada Bildad Suhejac progovori i reče: (<i>Metar: 4 + 5 = 9</i>).	Il' kako će biti pred njime Čist bjež ljage ženin odvjetak?
2. Ima l' broja Njegovim četama? Kog ne grije svjetlost Njegova?	5. Gle, ni mjesec dosta ne sjajē, Nit' su zvijezde čiste pred Njime.
4. Pa, kako će biti pravedan Jedan čovjek <i>Silnim</i> pred Bogom?	6. A kamoli čovjek crvak taj: I sin ljudski jedna ličinka!

1. Job je jasno dokazao, da bezbožnici na ovom svijetu često slave slavlje, dok su predstavnici potlačeni. Time je ujedno pokazao, kako je nauka njegovih prijatelja kriva, prema kojoj bi bezbožnost na ovom svijetu bila po zaslugi kažnjavana, a pravednost nagrađivana. Prema tome, da bi se on (Job) imao smatrati bezbožnikom, jer su ga stigle tolike nevolje. Bildad ne znajući više, šta da odgovori, i nemajući više nikakva argumenta, koji bi mogao iznijeti protiv svoga nevoljnog prijatelja, utekao se dokazivanju, kako je veličanstvo Božje i moć Božja tako nedokučiva, a čovjek opet tako ništetan, da pred Bogom ne može biti čist, opetujući ono, što je već rekao Elifaz, i što je sa svoje strane dopustio i Job (4, 17—19; 15, 14—16).

2.—6. Pod Božjim četama razumijevaju se anđeli, kojima se Bog, kao i zvijezdama, gromovima, olujama, i t. d. služi, da postigne svoje namjere. Ako mjesec i zvijezde potamne već pred suncem, kako li će potamniti, ako se porede s Bogom? Najljepša stvorenja i najsvetija na nebu i na zemlji prava su nesavršenost i bijeda, kada se porede s neizmjernom svetošću i ljepotom Božjom. Kako će prema tome izaći bijedan čovjek, koji je po svojoj naravi tako slab i nemoćan? Mjesto »crvak« Vul. prevodi »putredo« (= gnjilež).

Job odgovara Bildadu u III. Disputi.

26. GLAVA.

Job se ruga Bildadovim argumentima, jer ne spadaju na stvar. Opisuje sa svoje strane Božju moć u Podzemnom carstvu (Šeolu) i u atmosferi: na nebeskom krugu i na moru.

1. A Job odgovori i reče: (<i>Metar: 4 + 5 = 9</i>).	Priskočio ruci nemoćnoj!
2. Oh, baš si mi slabu pomogao:	3. Oh, kako si glupa svjetovao: Te pokazao mudrost obilnu!

4. Kom' si riječi te govorio? Čij' je duh iz tebe sukljao?
5. Pred Njim strepe mrtvi
ispod tla,
Vode morske, i sve u njima.
6. Pred Njim leži otkrit
pakao:
Bez pregače — smrtna
bezdana.
7. Nad praznim je sjever
râspĕo:
Objesio zemlju ō ništa.
8. U oblake vodu svĕzujĕ:
Ne prŏdirĕ pod njom oblak
se.
9. Prijestolu svom lice za-
klanja:
Razastiruć nad njim oblak
svoj.
10. Oko vode krug je savio:
Svjetlosti i mraku dŏ
međe.
11. Nebeski se tresu stupovi:
Drhćući od prijĕtnje Nje-
gove.
12. Snagom svojom more
podize:
Umom svojim bijes mu
razbija.
13. Nebo vedri dahom svoji-
jem:
Rukom stvara zmaja
hitroga.
14. Eto, dijelak Njegovih pu-
tova:
I čuvenih riječi šĕpat tek:
Silan grom mu tko će
shvatiti?

1. Kao i kod prijašnjih govora, tako i ovdje služi 1. redak kao neki uvod.
- 2.—4. Pošto je Bildadov govor bio vrlo kratak, i k tome nije bio ad rem, to Jobove riječi, da je Bildad pokazao »obilnu mudrost«, sadržaju očito sarkastičnu aluziju na tu kratkoću.
- 5.—6. »Bezdana«, jevr. »abadon« = propast, jest drugo ime za »šeol« (pakao).
- 7.—10. Nebo se prostire nad našom glavom bez ikakva uporišta, a tako i zemlja izgleda da visi na ničem. Neizmijerna moć Božja podržaje jedno i drugo. Svj se ti izrazi imadu shvatiti metaforički, a ne možda doslovno u literarnom smislu. Tako i da Bog drži svoj prijesto nepristupačnim našim pogledima, obavijajući ga često oblacima. Zakoni, što ih je Bog postavio vodama, traja'će, dok bude dana i noći.
- 11.—14. Pod »nebeskim stupovima« razumijevaju se visoke gore, koje sa svojim vrhovima kao da podržavaju nebo. Sve su to metaforički izrazi. I u tom smislu stari su si pretstavljali nebo, kao da počiva na stupovima. Pod »hitrim zmajem«, Vul.: »coluber tortuosus« u 13. r. razumijevaju tumačitelji zvjezdanu konstelaciju, što se nalazi u blizini polarne zvijezde. između velikih i malih Kola (velikog i malog Medvjeda). S r. 14. svršavaju Dispute, odnosno Dialog između tri prijatelja i Joba. Pošto je odgovorio Bildadu Suhejcu, učinio je Job po svoj prilici stanku čekajući, hoće li u III. Disputi uzeti riječ i treći prijatelj, Sofar Namaćanin. Međutim Sofar se nije više javio, jer nije imao više ništa da govori. Tako je Job ostao na mejdanu (pobjednik). Videći da se ne javlja više nijedan od trojice njegovih prijatelja, produžio je Job svoju obranu u 2 veličanstvena monologa. Prvi monolog obuhvata 2 glave (27—28), a drugi tri glave (29—31).

A) Prvi Jobov Monolog.

(27, 1 — 28, 28)

27. GLAVA

Job iznova brani svoju nedužnost. S ironijom izlaže teoriju svojih prijatelja, kako nevolje tobože uvijek dokazuju nečiju bezbožnost.

1. Tada nastavi Job svoju umnu besjedu i reče: (Metar: 4 + 5 = 9).	10. Hoće l' se veselit Svesil- nom? Hoće l' zvati Boga svaki čas?
2. Neka živi Bog, što krati mi Moju pravdu — i Svemo- gući, Što mi dušu — jadom ojadi!	11. Tu vas učim Božjem djelanju: Ne krijem vam misli Svesilnog.
3. Dok je dah moj sav u meni još: I u nozdram mojim Božji duh:	12. Gle, svi vi to dobro vidite: Zašto dakle tlapnje zborite?
4. Usne moje ne će zborit zla: Nit' moj jezik plesti prevare.	13. To je dijel ljudski od Boga Bezbožniku; i to baština Nasilniku od Prejakosnog!
5. Ne daj Bože, da vam pravo dam: Dogòd živim, ne ću pre- stati, Da si branim svoju ne- dužnost!	14. Umnože l' se njemu sinovi: Oni su mu za mač spremljeni: Porod mu se hljbom ne siti!
6. Pravdu svoju tvrdo čuva'ću: Nit' ću ikad ostaviti je! Savjest moja mene ne koljē Ni za danak ama nijedan!	15. Ostatak mu smrt pokò- pa'će: Udovica ne će plakat mu!
7. Nek je lupež neprijatelj moj: Kao nitkov onaj, tko me trē!	16. Nakupi li srebra ko praha: Il' haljina spremi ko blata: 17. Neka spremi! Al' će pra- vednik To obući; srebro njegovo Nisljedi'će čovjek nedu- žan.
8. Jer nadanje kakvo imā tad Bogomfzac, kada pogine? Kad Bog dušu njemu oduzme!	18. Poput moljca gradi kuću si; Kao čuvar pravi kućer si:
9. Hoće li Bog čuti vapaj mu, Nada nj kad se surva nevolja?	19. Bogat legne, al' za zadnji put: Okom bljesne: više nema ga! 20. Strahote ga stižu ko vode: Oluja ga noću odnosi.

21. Uzima ga vjetar istočni: Nit mu može ruci ùbjeći!
 I on ide; jer ga ugrabi
 Vihar žestok s mjesta 23. Nad njim će se pljeskat
 njegovu. rukama:
 22. To Bog baca na nj, i ne žali, Za njim zviždat s mjesta
 njegovu.

1. Jevr. riječ »mašal« znači mudru, umnu besjedu.

- 2.—10. »Živ bio Bog« je zakletvena formula, kojom Job samim Božjim životom potvrđuje istinitost svojih tvrdnji. Nedužnost njegovu svjedoči mu njegova savijest. Ako je tu i tamo priznao, da je grješan, ima se razumjeti o lakim grijesima, kojima su potvrđeni i pravednici u ovome životu, ali onih grijeha nije nikada počinio, što mu ih predbacuje Elifaz. Činjenica, što se Job uvijek uzda u Boga, najbolji je dokaz, da je on nedužan. Takvog pouzdanja nemaju bezbožnici. Oni mrze na Boga, bježe od njega, pa, ako mu se i utječu, to je jedino od straha pred kaznom.
- 11.—12. Prijatelji misle, da Bog uvijek kazni grijeh, i nagrađuje krepost na ovoj zemlji, ali Job tvrdi, da se Božji postupak prema dobrima i zlima ravna često po drugim razlozima.
- 13.—15. Aludirajući na riječi Sofarove (20, 29), Job si ne protuslovi, niti sada dopušta ono, što je prije zanjekao, nego okreće protiv prijatelja njihovo vlastito oružje.
- 16.—19. Nikakvo blago ni bogatstvo ne može čovjek poslije smrti ponijeti sa sobom na drugi svijet. Čim čovjek umre, duša oslobođena od strasti, prosuđuje po istini, što je dobro, a što zlo. Tada spozna, kako joj od svijuu dobara ovoga svijeta ne preostaje ništa, što bi je moglo potješiti.
- 20.—23. »Noću«, kad misli da je najsigurniji; »Vjetar istočni«, jevr. »kadam«, zove se danas u arapskom jeziku »samum«; kad se podigne, nosi cijele bregove pijeska. Opisuje se time nasilna i nenadana smrt bezbožnikova. Bezbožnik će pokušati, da pobjegne, ali Božjoj ruci ne može uteći.

28. GLAVA.

Čovjek znade mnoge stvari u prirodi. Ali prava mudrost čovjeku je nepoznata. Znade ju samo Bog.

1. Dà! Srebro ima svoje majdane: Zlato svoje topionice.	Od čovječje noge ostavljen On u rovu visi i klečā.
2. Iz zemlje se gvožđe dobiva: Iz bakrene rude topi mjed.	5. Ispod zemlje, koja daje hljeb: I pod kojom vri ko ognjen žar.
3. Čovjek mraku među po- stavlja: I do kraja sve istražuje: Kamenje u tami naj- dubljoj.	6. Safir kriju njene litice: I prah zlatni tu se nalazi.
4. Tu rov kopa, premda daleko Od svakog ljudskog na- selja:	7. Grabilica ne zna staze te, Nit je vidje oko kopčevo.
	8. Zvijerje gorsko nje ne ugazi, Nit' je njome ikad prošo lav.

9. Čovjek diže ruku nã
kremēn,
Iz osnova gore prěvraća.
10. Iz vrleti vodu izvodi,
I sve drago oko vidi mu.
11. On vodene žile ustavlja,
Da ne teku; i na vidjelo
On zemljinu tajnu iznosi.
1p. Ali, mudrost, gdje se
nalazi,
I razumu mjesto, gdje li
je?
13. O, ne zna joj čovjek prě-
cjene,
U zemlji je nema živijeh!
14. Bezdan veli: »U men' nema
je!«
A ocean: »Nije ni u men'!«
15. Zlato čisto premalena je
Cijena za nju; nit u prom-
mjenu
Za nju ide srebro kovato.
16. Ne mjeri se zlatom Ofir-
skim,
Hrizoprazom, niti safirom!
17. Poredit se njome ne može
Zlato sjajno, niti kristao
čist,
Ne može se ũ promjenu dat
Ni za zlatne ona zaklade!
18. Koral, kristao ni ne spo-
minjem:
Jer je veća cijena mu-
drosti,
Nego svemu dragom
biserju.
19. Topaz kuški nema poredbe,
Nit' se ona zlatom čistijem
Bilo kakvim može izmjerit.
20. Mudrost, dakle, otkud
dolazi?
I razumu mjesto, gdje li
je?
21. Oh, kako je ona sakrita
Od očiju sviju živijeh!
I od ptica onih nebeskih
O, kako je ona zastrta!
22. Propast i smrt kažu:
»Ušima
Čusmo svojim slavu
njezinu!«
23. Bog Jakosni znade njezin
put,
On sam znade mjesto
njezino.
24. Jer do na kraj zemlji gleda
On,
I sve vidi, što je pod
neбом!
25. Težu vjetru kad je davao
I mjerilom vodu mjerio;
26. Daždu zakon određivao,
Put gromovnoj munji
činio;
27. On je tada već nju vidio,
Oglasio, postavio je,
I potanko *svu* pretražio.
28. I potom rekao čovjeku:
Gle, prēmudrōst — strah
je Gospodnji,
Zla se kloni! — to je razum
tvoj!«

1.—11. Job je dokazao, da nevolje na ovom svijetu nijesu uvijek kazna za bezbožnost, ali nije došao do pomisli, da ti one mogle biti kušnja za pravednike. Pa zato si i ne zna protumačiti, zašto Bog dopušta, da on (Job) toliko trpi. Stoga prelazi sada na veličanje Božje mudrosti. Iako čovjek znade mnoge stvari, ipak nije u stanju da pravilno shvati razloge, koji vode Boga u upravljanju ovoga svijeta. Job počinje s opisivanjem poslova oko dobivanja raznih kovina i ruda, kako su ih obrađivali stari Egipćani. Čovjek ulazi u najdublje rovove u zemlji, da ih dobije, ne bojeći se ni tame ni mraka. »Safir« je dragi kamen prozirene plave boje. Istražujući utrobu zemlje dolazi čovjek do takvih mjesta, do kojih ne bi seglo ni oštro oko kopčevo, a nekmoli noga divljeg zvijerja.

- 12.—14. Premda čovjek svojom industrijom istražuje zemaljsku nutrinju, i dolazi u posjed najtajnijih njenih dragocjenosti, ipak ne zna, gdje se krije mudrost. Pod »mudrošću« i »razumom« (upotrebjavaju se sinonimno) razumijeva se, kao i inače na brojnim mjestima u St. Z., teoretsko i praktičko znanje Božjega zakona, kojim čovjek pravilno prosuđuje stvari i osnove Božje. Po njoj postaje čovjek dionikom Božje mudrosti. Govoreći, da se mudrost ne nalazi ni na zemlji, ni u moru, Job time dokazuje, da je ona s neba, i da govori ovdje o svrhunaravnoj mudrosti. Ako bi čovjek spoznao i svu narav, ipak svojim naravnim silama ne bi mogao steći vrhunaravne mudrosti.
- 14.—19. Prava mudrost ne može se zadobiti ni za kakvo blago ovoga svijeta. Ona je neizmjereno dragocjena. Niti se može išta poređiti s njome. »Ofirsko zlato« indijsko zlato. »Hrizopraz« dragi kamen sličan safiru. »Kuški topaz« = Abesinski topaz, žutasti dragi kamen.
- 20.—22. Kao što se mudrost ne nalazi na zemlji, ni u moru, nema je ni u zraku, pa ni u Propasti (Seolu, Podzemnom svijetu). U Seolu su samo čuli za njezinu slavu, jer oslobođeni od strasti, prosuđuju stvari bolje, nego ljudi na ovome svijetu.
- 23.—27. Čovjek ne zna, gdje se nalazi mudrost, niti znade put, koji vodi do nje, ali Bog savršeno znade, i gdje se ona nalazi, i put, koji vodi do nje, jer On znade sve stvari, stvorio je sve, i upravlja svijem, pa i onim stvarima, za koje se čini, da se ne ravnaju po nikakvim zakonima (vjetrovi, oblaci, more, kiše, grmljavine i munje). On je oglosio mudrost u raznim svojim djelima, On ju je objavio i prvom čovjeku, kako će raditi u skladu sa Božjim zakonom.
28. Prava mudrost za čovjeka sastoji se s jedne strane u Božjem strahu, u spoznanju Boga, u ljubavi i službi Božjoj, u praktičnom vršenju Božjih zakona, a s druge strane u bježanju od svega zla. U jednom i drugom uglavljen je onda sav moralni zakon. Tako Job, ne mogući teoretski riješiti velik problem, dao je ipak praktičku soluciju. Čovjek naime treba da se podloži Bogu, i bit će uvjeren, da se sve upravlja neizmjernom Božjom mudrošću, iako ne može čovjek shvatiti razloge raznih događaja, napose činjenicu, zašto na ovome svijetu pravednike često stižu nevolje, dok su bezbožnici nerijetko sretni.

B) Drugi Jobov monolog

(29, 1 — 31, 40).

29. GLAVA.

Job opisuje svoju prijašnju sreću. Kako je bio revan u obrani potlačenih. Kako se je zanimao za dobro sviju.

1. Još nastavi Job svoju um- nu besjedu i reče: (Metar: 6 + 5 = 11). 2. Za mjesecā oh da budem negdašnjih, Kô za dánā onih, kad me čuvao Bog!	3. Kad nad glavom žičak njegov mi je sjao, Pri njegovu svijetlu kad sam hodio! 4. Kako bjeħ za dana svoga proljeća, Kad bje Bog povjêrljiv kraj šatôra mog!

5. Kad je sa mnom bio
jošte Svesilni,
Nâokolo mene
moja dječica.
6. Kada sam u mlijeku
stope svoje prao,
Potokom mi stijena
ulje točila!
7. Kada sam na vrata
gradu izašao,
I na trgu sebi
metao stolicu,
8. Sklanjali se momci,
kad me vidješe,
Ustajali starci,
stojeć ostali.
9. Prekidali riječi
svoje knezovi,
I na usta sebi
ruku metali.
10. Šutke su glavari
glas ustezali,
Za nepce se jezik
njihov lijépio.
11. Blaženim me zvalo
uho slušajuć,
I pohvalu dalo
oko gledajuć.
12. Jer spasavah bokca,
kad je vikao;
Sirotna, i onog
kom ne pomažu.
13. Blagoslov je mručeg
na me slazio,
Srce sam raspjevao
ja udóvici.
14. Pravdom se oblačih,
i mnom pravica;
Kao plašt i čalma
bješe pravda mi.
15. Oko bijah slijepu,
noga hromome;
16. Kao otac bijah
nevoljnicima:
- Raspri istraživah
ljudi neznanih.
17. Prednjake sam zube
slamao nitkovu,
Iz njegovih râlĵā
istrzao plijĕn.
18. Zato mišljah: ù svôm
gnijézdu klonu'ću,
Dana mojih bi'će
kao pjěščine (pržine).
19. Ukraj vode korijen
moj se pružao,
Na granama mojim
rosa noćila.
20. U meni se slava
pomlađivala,
I u ruci mojoj
lûk ponavlĵao.
21. Čekali me mirno,
što su slušali,
I savjet moj ćutke
osluškivali.
22. Pogovora ne bje
po govoru mom:
Topila ih tako
moja besjeda.
23. Čekali su mene
kao sitan dažd,
Ko na kišu poznu
usta zjapili.
24. Kad se na njih smijah,
nijesu klonuli;
Niti su mi lica
sjajnog mutili.
25. Kad sam život njihov
ispitivao,
U začelje tad se
posađivah ja;
Kao kralj međ' svojim
kad je četama;
Ko onaj, što tješi
srcem žalosne.

1. Videći Job, kako njegovi prijatelji i dalje šute, nemajući šta odgovoriti, započeo je drugi dugačak monolog, koji se može podijeliti na 3 dijela. U 1. opisuje svoju prijašnju sreću (gl. 29), u 2. svoje sadašnje bijedno stanje s nevoljama, koje ga priti-

skuju (gl. 30); u 3. ističe, da usprkos svega on trpi nedužan (gl. 31.). I poslije 1. monologa, čini se, da je Job učinio pauzu, i da je između 1. i 2. monologa proteklo izvjesno vrijeme.

- 2.—6. »Žižak« i »svijetlo« označuju Božju zaštitu i Božja dobročinstva. To svijetlo vodilo je Joba sigurno kroz razne životne poteškoće i sumnje. Dio Jobove sreće bio je i vijenac desetero njegove djece, koja su živjela u međusobnoj savršenoj slozi. Hiperboličko-poslovičnim izrazima »prati stope (noge) u mlijeku« i o stijeni, koja »toči ulje«, označuje se veliko obilje svakovrsnih dobara, što ih je Job nekada uživao.
- 7.—10. Kad bi Job izašao na gradska vrata, da po dužnosti, kao plemenski knez sudi u raznim rasprama, narod mu je na različne načine odavao počast.
- 11.—17. Job je bio vanredno milosrdan i pun saučešća prema bijednicima, pa zato ga je i narod toliko volio. Elifaz je bio optužio Joba (22, 5. sl.), da je zloupotrebijavao svoju vlast, da nije pritijecao u pomoć siromasima, sirotama, udovicama, da se u sudovanju vodio simpatijama. Job sada odgovara na sve te optužbe, pobijajući ih redom.
- 18.—20. Job je mislio, da će njegova sreća biti stalna i trajna. »Vodom« i »rosom« označuje se obilje Božjeg blagoslova; »slava« = dobar glas i ugled, a »luk« je simbol snage.
- 21.—25. Opet se vraća na opisivanje svoje predašnje sreće. Jobove riječi slušale se s pohlepom i najvećom šutnjom. Uvijek mu se davalo najčasnije mjesto, jer je znao veličanstvo ublaživati dobrotom, te uvijek bio čedan i pun saučešća prema bijednicima.

30. GLAVA.

Sada ustaju na Joba najgori ljudi. Rugaju mu se i napadaju ga na različne načine. Nalazi se u najžalosnijem stanju. Pošto je prije tolike potješio sada je sam bez utjehe.

1. A sad mi se smiju mlađi od mene, Kojima otaca ne bih metnuo Ni s ovčarskim psima stada svojega!	5. Koje izmed društva gone ljudskoga, I za njima viču ko za lupežem.
2. Našto mi i jakost ruku njihovih, Kad im mladenačka snaga propade?	6. Što po jarugama žive strašnima, Po spiljama gorskim i u kàmenju.
3. Sad sam potsmjevačkom pjesmom postao Onima, što bijedni, gladni malakšu, Brsteć prazna mjesta, mrak i pustaru.	7. Što im iz grmenja rika ódliježē, U šikarju što se čućeć smještaju.
4. Što lobodu beru po trnjácima, Korijenjem se hrane žutilovkinim.	8. Budalaši, rulja, što j' bez imena; Iz domaje šibom što je izgone (tje- raju).
	9. Takvima sam pjesmom sada postao, Podrugljivu priču od men' čine si.

10. Na me sad se gade,
bježe od mene;
Pljuvat mi u lice
ne ustežu se!
11. Jer je satro lūk moj,
pogazio me;
Oni se preda mnogom
drsko vladaju.
12. S desne strane moje
rulja ustaje;
Nasiplju put k meni,
da me unište.
13. Ruše stazu moju,
i pripomažu
Padu mome; pomoć
njima ne treba!
14. Prolomom širokim
oni naviru;
Ispod razvalina
sve se valjaju.
15. Sada se strahote
na me okreću;
Kneževstvo je moje
s vjetrom nestalo;
Zamakla mi sreća
poput oblaka.
16. Duša moja sad se
u men' razljeva;
Jer nevoljni dani
dostigoše me!
17. U kostima mojim
noću bode me;
Boli, što me glođu,
ne počivaju.
18. Nagrđi mi sila
teška haljine;
Stežu me ko obrub
moje košulje.
19. U blato je mene
dolje bacio;
Postao sam kao
prah i pepeo.
20. Za pomoć Te vičem,
al' me ne slušaš;
- I strpljivo stojim,
al' me ne gledaš.
21. Ljutim si mi postao
neprijateljem;
Rukom svojom silnom
sùprotiš mi se.
22. U vihar me dižeš,
na nj posàđujēš;
U ujanju vjetra,
da me raskinčēš.
23. Znadem dobro smrti
da me predaješ;
I u saborište
svijeh živijeh!
24. Al' kod pada ruka
ne pruža li se?
Ne više l' s' u pomoć,
kad je nevolja?
25. Plako li nijesam
ja nad bijēdnikom?
Tugovao dušom
nād nevoljnijem?
26. A sad dobru kad se
nadaš, dođe zlo;
Svijetlost kada čekah,
mrak me dōstižē.
27. Utroba mi kipi,
vrī bez prēstanka;
Dani jer su došli
na me nevoljni.
28. Živim tužan — sunce
moje zašlo je;
Ustajem u zboru
i zapōmāžēćm.
29. Vucima brat postah,
i drug nojima!
30. Koža je na meni
sva pocrnjela;
Od žege su kosti
moje posahle.
31. U jecāj se harfa
moja provrgla,
I u glas pun plača
moja svirala.

1.—8. Dok je u prijašnjoj glavi Job opisivao svoju nekadanju sreću, ovdje govori o svojim sadašnjim poniženjima, kojima je izvrgnut uslijed teške bolesti. Kolike li promjene! Svak i najgori sluga

- troglodit (r. 6), da ima prava rugati mu se, insultirati ga, i poniživati ga.
- 9.—23. Takvi dakle ljudi sada preziru Joba, izvrgavajući ga ruglu na sve moguće načine, a pomoći nema ni otkle. Ni vapaj za Božju pomoć ne pomaže mu. Nitko ga ne sluša, ni ne gleda. Osjeća kao da ga Bog predaje smrti. Job ne govori više mirno, nego pod pritiskom boli. Njegove su riječi krik naravi, koja trpi strahovite muke, i ne nada se više zdravlju, ni prijašnjoj sreći.
- 24.—31. Job, koji je prije tolike tješio, nema sada nikoga, da ga potješi, kada je sam postao nesretan i pao u tolike nevolje. Nojevi i vuci (šakali) zavijaju nekim tužnim glasovima, i u tome smislu Job je postao njihovim drugom. Svaka radost i svako veselje iščezlo je iz Jobova srca. Biju ga nevolje, misli, da ga je i Bog ostavio, jer mu ne sluša vapaja za pomoć; ljudi prema njemu nemaju saučešća, nego ga još i preziru, i potsmijevaju mu se. »Harfa«, jevr. »kinnor«. Neki pomišljaju na naš narodni instrumenat, koji se zove »crnogorske narodne gusle«. Međutim Arapi kažu, da je to njihov narodni instrumenat. Imade ga u Palestini (Bet—Sahur kod Betlehema, i inače na hiljade po Transjordaniji). Zove se arapski »er-rababi«, i uza nj pjevaju plačnim glasom, kao i u Bosni, svoje narodne pjesme u desetercima, kao i u nas (4 + 6 = 10). Obično su to pjesme iz doba križarskih vojna (11—12. st.), pa iz doba osvajanja Španije (8. st.). — »svirala«, ili frula, načinjena i složena od strIKE, tako da imade skalu od 7 glasova. Kako je istok u svojim običajima konzervativan i nepromijenljiv, tako je i s njegovim instrumentima, koji sežu u najdublju starinu.

31. GLAVA.

Job se nije predao svojim strastima. Nije zloupotrebljavao svoju vlast. Nije bio drzak ni prema Bogu, ni prema bližnjemu.

1. Ja s očima svojim vjeru uhvatih, Da pogledat ne ću, što je djevica.	6. Neka me na mjeri pravoj izmjeri, Neka Bog poznade moju nedužnost!
2. Tã, kakav bi dijel imao òd Boga, Il' odòzgo s neba Višnjeg baštinu?	7. Ak' je kada s puta zaš'o korak moj, Za okom se srce moje povelu,
3. Tã, nije li propast nevãljalome, I nesreća onim, što no čine zlo?	Il' za ruke moje što prilijépilo;
4. Sve putove moje ne vidi li On? Sve korake moje ne broji li On?	8. Tada nek ja sijem, drugi nek žanjē; Nek se iskorijene moji izdanci!
5. Ako sam se s lažju ikad družio, I na varku noga moja hitjela;	9. Ako mi se kada srce zanijelo Il' na vratma njegovim ak' sam vrebao;
	10. Žena moja neka melje drugima,

- I drugi se neka
po njoj svijaju!
11. Tà, bilo bi djelo
to baš sramotno;
I krivica, što je
suci pedepšu.
12. Oganj bi to bio
paleć do pakla,
Razorio što bi
sav imutak moj.
13. Ako sam kad prezreo
pravo sluge svog,
Il' sluškinje, što se
sa mnom parbila:
14. Šta bih učinio,
kad bi ust'o Bog?
Ili, šta bi kaz'o
račun da traži?
15. Nije li i njega
Isti stvorio
U utrobi, što je
i men' sazdao?
Nije li nas Isti
oba stvorio?
16. Odbih li kad želju
siromasima,
Il' rasplakah oči
udovičine;
17. Il' sam kada jeo
sam svoj zalogaj,
A siròta nije
sa mnom jela ga.
18. Od djetinstva u men'
kao kod òca,
Od utrobe majke,
koju vodijah.
19. Il' sam gled'o koga,
gdje gò pogiba;
Ubokca, što nema
svog pokrivala,
20. Ako li me nijesu
blagosiljala
Bedra njegovja, kad se
nag utòplio
Svilenijem runom
mojih ovaca.
21. Il' sam na siròtu
ruku podigao,
- Jer se suda nijesam
trebao bojati;
22. Iz pleća mi rame
neka ispadne;
Iz zglobova miška
nek se otkine!
23. Vazda sam se bijéde
bojao òd Boga,
Kojeg Veličanstvu
ne odoljeh ja.
24. Ako sam u zlato
nadu stavljao,
Zlatnom sjaju rek'o:
»moje uzdanje!«
25. Il' se blaga radi
vel'kog radov'o,
Ruka jer je moja
stekla premnogo.
26. Ako l' sam na sunce
gled'o, kako sjà:
Il' nà mjesec *divno*
kako putuje,
27. Ako mi se srce
tajno zavelo,
I prin'jela ruka
k usnam poljubac;
28. Grijehom griješeć suci,
što ga pedepšu,
Jer bih se odrek'o
Boga Višnjega.
29. Zlu li se veselih
dušmanina svog?
Il' sam zaigrao,
kad ga snaš'o jad?
30. Nepcu svom ne dadoh,
da mi sagriješi;
Nit' njegove duše
kletvom Šeolu
(smrti).
31. Ako ne zboraše
čeljad doma mog,
Ni'ko gladan ne bje
mesa kod njega!«
32. Noćivao nije
stranac nà polju;
Otvorao sam vrata
svoja putniku.

33. Ako sam, ko ljudi, grieh svoj tajio, Ili zločin krio u njedrima svoj,	Na glavi je vezat kao dijãdëm.
34. Kao da se bojim mnoštva velikog, Ili da me plaši prezir plemenski; Zatvar'o se u dom, da ne izlazim...!	37. Koraka mu javit broj ću svojijeh, I pristupit k Njemu kao pòglãvnik.
35. Oh, da imam koga, da me sasluša! Želim, da mi Silni odgovori sam; Protivnik nek spiše optužnicu mi!	38. Ako je na mene zemlja vikala, Ako li su brazde njene plakale,
36. Na plećima svojim ja ću ponijet je;	39. Ako sam joj ploda bëž novãcã jeo, Ojadio dušu gospodãrã joj;
	40. Drač mi neka raste mjesto pšenice; I ljulj mjesto ječma nek prokljã mi!

- 1.—4. Čovjek čini vjeru ili pakt sa svojim očima, kada ih obveže, da se podlože razumu i Božjim zakonima. Savez, što ga je učinio Job s očima, suponira protivnost, što je u nama između unutarnjeg i vanjskog čovjeka, između tijela i duha. Ujedno suponira i to, kako čovjek, koji želi da savršeno čuva čistoću, treba zauzdavati svoje oči, jer neoprezni pogledi rađaju zlim željama, a zle želje zlim činima. Valja da se divimo Jobovoj čistoći, tim više, što se radi o bogatu čovjeku, koji je živio u vrijeme, kada je cvala poligamija. Jobova monogamija i njegov čist život čine ga pravim apostolom čistoće. On je svojim savezom s očima postigao onaj stupanj savršenstva, koji je kasnije promulgirao Isus Krist, osudivši u tom pogledu ne samo zle čine, nego i želje. Iz svega se vidi, kako si je Job, pun vjere zabio duboko u dušu misao na Boga, koji znade sve, strogo kazni kršenje svojih zakona. Božja prisutnost bila je dakle jedno od najmoćnijih sredstava, da se je sačuvao čist. Bez vježbe u takvu prisutnost, nema ni danas nikakve prave ni solidne kreposti. Kako li su mudri bili neki ljudi već u najdubljoj starini!
- 5.—8. Job je bježao i od drugih raznih nepravda. On je čuvao u tom pogledu svoj jezik, noge, ruke, srce.
- 9.—12. Govori o preljubu, i o kaznama, koje stižu preljubnike. Hebr. fraza: »neka melje drugima«, znači po svoj prilici ono, što se u Vulgati kaže otvoreno: »Scortum alterius sit uxor mea«. Adulterij je zločin gori i teži od svakog razbojstva. On je kao oganj, koji uništava sve do temelja.
- 13.—23. Počinje opisivati svoj postupak prema služinčadi. Općenito govoreći, ni sluge ni sluškinje nijesu mogli javno nastupati protiv svojih gospodara, niti izlaziti na sud, jer su se smatrali kao stvar, nad kojom imade gospodar apsolutnu vlast. Bogat i moćan čovjek je prema tome mogao vrlo lako kršiti prava svojih podložnika. Ali Job je poštivao u njima ljudsko dostojanstvo, slušao njihove pritužbe, i davao im pravdu. U r. 14—15. označeni su motivi tog čovječanskog postupka. On se bojao Boga i znao, da je Bog osvetnik potlačenih i siromaha, i da će Njemu morati položiti račun o pravednom postupku prema njima. Makar i različnih životnih kondicija, ipak su svi ljudi pred Bogom jednaki.

On ih je sve stvorio, i On će ih sve suditi bez ikakve iznimke i protekcije. Job nije nikada oklijevao da pritekne u pomoć ubokcima i sirotama, bilo u kakvoj bijedi i nevolji. Takvim se pokazivao već od rane mladosti. Nikada nije zloupotreblijavao svoje sudačke vlasti, a pogotovo nije podizao svoje ruke, da potlače sirote. Inače se kakvih sudaca nije trebao bojati, kad je sam bio vrhovni knez i sudac. On se bojao samo Boga, i držao, ako bi se ogriješio kakvom krivicom, da ne bi mogao više izdržati prisutnosti Božjeg veličanstva.

- 24.—25. Iako je Job bio bogat, ipak nije svoje nade stavljao u bogatstvo, niti je kada dopustio, da njim zavlada lakomstvo, koje je neke vrste idolopoklonstvo.
- 26.—28. Bogatstvo lako dovodi čovjeka, da zaboravi Boga i da se preda sujevjerju. (Pr. 30, 9). Nebeski sjaj zvijezda mnoge je zaveo na idolopoklonstvo i na sujevjerje, ali Joba nikada. Ni suncu, ni mjesecu, on se nije nikada klanjao, bacajući im rukom poljubac.
- 29.—30. Nije nikada gojio mržnje prema svojim neprijateljima, niti se veselio njihovoj nesreći. To je dokaz savršene Jobove ljubavi prema neprijateljima, kakvu vidimo u Evandelju (Mt. 5, 44.). Nije laka stvar odreći se osvete, i k tome još zatomiti svaku tajnu radost, kada čovjek vidi, kako mu neprijatelja kažnjava Bog ili ljudi.
- 31.—32. Mjesto »doma« ima u hebr. »šatora«. Isti smisao, jer što je u nas »dom«, to je na istoku »šator«. U ovim retcima hvali se Jobovo gostoljublje. Niko nije gladan otišao iz njegova šatora. Tko je trebao, dobio je kod njega i stan.
- 33.—34. Ljudi se često i rado pretvaraju. Toga Job nije nikada činio. On nije imao običaj prikrivati svoje pogreške. Kad je govorio, da je nedužan, t. j. bez velikih grijeha, nije to činio kao hipokrita (licemjer), nego za ljubav istini.
- 35.—37. Job je tako siguran za svoju nedužnost, da želi neka bi Bog sam sudio između njegove pismene optužnice i njegova obranbenog spisa, koji su se u staro doba u sudbenim procesima predlagali sucima. On se ne boji, ni da mu sam Bog napiše optužnicu, jer je uvjeren, da mu ne bi bila protivna. On bi se pače ponosio njome. Kad je Adam sagriješio, htio je pobjeći, i sakrio se u vrtu, ali Job se ne boji stupiti pred Boga, jer ga savjest uvjerava, da je nedužan.
- 38.—40. Job zavlada na sebe najveća zla, ako mu život nije bio u svakom pogled krepstan.

Time svršavaju Jobove besjede, t. j. diskusija ili dialog između njega i njegova 3 prijatelja o cilju ili svrsi nevolja na ovom svijetu.

Elijujevi govori.

(32, 1 — 37, 24).

Mali Uvod.

Jobovi prijatelji nijesu ni pokušali, da objasne, zašto stižu nevolje i pravедna čovjeka, dok je Job tvrdio, da to nužno biva po premudrim, ali tajnim Božjim odlukama, kojima čovjek treba da se pokori. No, sam Job je svojim monolozima, sveudilj tužeći se, pokazao, da to riješenje nije dostatno. Stoga je potrebno bilo, da sveti pjesnik, kako mu odličan spjev ne bi ostao krnj, dade drugi pravi odgovor. Ali koji? Istina, čitatelj znade iz Prologa, zašto je Joba stigla ovaka kušnja, naime da se iskuša i pokaže Jobova prava i solidna krepost, ali to nije jedini i opći uzrok nevolja, koje stižu ljude na svijetu.

Potrebno je dakle bilo, da neko peti ustane, i problem, u okviru starozavjetne objave (revelacije), objasni. To je bio četvrti prijatelj Elijuj. U 4 svoja govora on to objašnjava. Istina, poslije njega govori i sam Bog, ali Božji govori imadu posve drugi, t. j. fizičko-moralni karakter, nego govori Jobovi i njegovih 4 prijatelja. Sadržaj cijele Jobove knjige nužno traži Elijujeve govore. Bez njih bi bila knjiga manjkava.

Elijujev I. govor.

(32, 1 — 33, 33).

32. GLAVA.

Elijuj posreduje. Izlaže motive, koji su ga potakli, da uzme riječ, iako je dobom mlad, a prijatelji su starci.

1. Kad je Job svršio svoje besjede, prestala su ona tri čovjeka odgovarati Jobu, jer se smatrao pravednim. 2. Tada se rasrdi Elijuj, Barahilov sin, od Buza, od Ramova plemena, i plane gnjevom na Joba, što se držao pravednijim od Boga. 3. A planuo je gnjevom i na njegova tri prijatelja, jer nijesu našli odgovora, a opet su osuđivali Joba. 4. A Elijuj je čekao, dok su govorili s Jobom, jer su bili dobom stariji od njega. 5. Pa kad je vidio, da nema odgovora u ustima one trojice ljudi, planuo je gnjevom. 6. Progovori dakle Elijuj, Barahilov sin, od Buza, i reče: (Metar: 4 + 5 = 9). Mlad sam dobom, a vi starci ste: Zato se ustegoh božjan, Da vam kažem svoje mišljenje. 7. Rekoh: dani neka govore, Ljeta mnoga mudrost objave!	8. Tâ, u ljudi razboritost je, Duh Svesilnog poučava ih. 9. Al' v'jek mudri nijesu stârkelje, Niti starci pravo razbiru. 10. Zato velim: poslušajte me, Da vam i ja kažem, štô mislim! 11. Čekah, eto, vaše besjede, I umne vam slušah govore, Dok ste riječma stvar izviđali, 12. Na vas pazih; al' gle, nijedan Od vas nije Joba pobio, Nit' odgovor dao na bèsjede! 13. Da ne biste možda kazali: Nâgazîsmo ovdje nâ mudrôst; Bog će ga obòrit, čovjek ne! 14. Na me nije upravio riječ, Niti hoću zato riječima Odgovárat njemu vašima. 15. Smeli su se, više nê zborê; U grlu im riječi zapele. 16. Čekao sam, al' ne govore; Prestali su; više nê zborê. 17. Hajde, za se ja da pro-zborim: Hajd' da kažem i ja, štô mislim!

18. Jer ispunjen sav sam riječima; U men' duh moj mene nagoni.	20. Govori' ću, da mi odlaahnē, Širit usne, da odgovorim. 21. Bez obzira ljudskog ikakva, Bēz laskanja ljudskog ikakva.
19. Gle, moj trbuh kao vino je Bez oduške; on se prodire Kao mijeh nov...!	22. Jer laskati ja ne umijēm: Tvorac moj bi s mjesta smako me.

- 1.—5. Pošto je sv. pisac, sa nekoliko redaka uveo novog govornika Elijuja,
- 6.—22. Počinje ovaj s velikom vehemencijom svoj govor: zašto je kao mladić doslije šutio, i zašto iznosi tek sada svoje mišljenje. Prijatelji nijesu znali pobiti Joba, niti mu odgovoriti na njegove besjede, zato će on u tom pogledu govoriti »bez ikaka ljudskog obzira« t. j. sasvim objektivno. Elijuj je uvjeren, da je inspiriran od Boga. Uostalom Bog je slobodan u dijeljenju svojih darova, te je lijepo mogao objaviti neke istine Elijuju, a da ih nije objavio ni Jobu, ni njegovim prijateljima. Elijuj veli, da će biti pravedan i nepristran, i da će se voditi samo od istine. Inače bi ga Bog mogao kazniti preranom smrću.

33. GLAVA.

Elijuj pozivlje Joba, da ga pažljivo sasluša. — Izlaže motive, zbog kojih Bog šalje nevolje na ljude. Kratak svršetak I. govora.

1. Čuj mi dakle, Jobe, besjede, I sve moje riječi poslušaj!	8. Na uši si moje rekao, Glas sam čuo riječi tvojijeh;
2. Usta svoja, gle, sad otvaram, Iz grla nek jezik prozbori!	9. »Nedužan sam, i bez grijeha sam; Prav sam, u men' nema nepravde.
3. Iz poštena srca riječi su, Znanje čisto usne zборе mi!	10. Gle, On traži sa mnom zádjeve, Za dušmana svoga smatra me.
4. Duh je Božji mene stvorio, Dah Svesilnog meni život dao.	11. Noge moje meće u klade, Sve mi staze budno stražari!»
5. Uzmogneš li, dē odgovori; Sprem' se na bōj, stupi preda me!	12. Eh, tu nemaš pravo, velim ti; Jer je veći Bog od čovjeka!
6. Pred Bogom sam, eto, ko i ti; Od gline sam i ja odlomljen.	13. Tā, zašt' da se s Njime prepireš, Što t' na svaku ne odgovara?!
7. Ele, strah moj ne će plašit te, Niti ruka moja tištati.	

14. Bog na jedan način govori,
Il' nã drugi, al' se nẽ pazi:
15. U snu, te u noćnoj utvari,
Kad tvrd sanak padne nã
ljũde,
U postelji, kada spavaju:
16. Tad otvara uho ljudima,
Opomenu im objãvljujẽ.
17. Čovjeka da õd zla
õdvratĩ,
I sačuva od õhõlstva ga!
18. Izbavi mu dušu õd groba,
Otme život smrtnoj sũlici.
19. Nã logu ga kara bolešću,
U kostima trajnim bolima.
20. Zgađuje mu želju zã
kruhom,
I žudnju za pòslasticama.
21. Nãõigled tijelo gine mu,
Vide mu se kosti goletne.
22. Duša mu se grobu primiče,
Život njegov carstvu
smrtnome.
23. Ako ima tada anđela,
Od tisuće parca jednoga,
Da mu javi dužnost
njegovu:
24. Bog će mu se smilovati tad,
I kazati: Dẽ, oprosti ga
Putã ù grob, otkup našo
sam!
25. Ojača'će tijelo njegovo,
Za djetinstva kako bješe
mu:
Na dane će mlade vratit se.
26. Kada će se Bogu moliti,
Nalazi'će milost Njegovu.
S klicanjem će gledat lice
mu,
Čovjeku će vraćat pravicu.
27. Gledajući ljude, reći će:
»Izvrtao sam pravo,
griješio,
Po zasluzi nij' mi plaćeno.
28. Dušu moju On je spasio,
U grob da mi nije otišla,
Već mi život svjetlost
uživa.«
29. Gle, sve ovo čini Silni Bog,
Do dva i tri puta čovjeku:
30. Dušu da mu spasi õd
groba,
Svijetlom da g' obasja
životnim.
31. Pazi, Jobe, dẽ me poslušaj:
Sada šuti, dok ja govorim!
32. Poslije reci, ako imaš što:
Govori, jer pravdat rad
sam te!
33. Ako nemaš, ti me poslušaj,
Šuti, da te učim mudrosti!

1.—7. Elijaj se obraća izravno Jobu, nazivajući ga njegovim vlastitim imenom, što inače tri prijatelja nijesu učinili nikada.

8.—22. Kori Joba, što je s odviše velikom drskošću tražio, da mu Bog dade račun, zašto ga toliko bije. Međutim nije čudo, što mu Bog nije odgovorio, kada je već dosta i na razne načine pokazao ljudima, zašto ih bije, t. j. da ih odvratiti od zla, sačuva od oholosti, da kaznama izlijeći duhovne rane.

23.—33. Ako čovjek pazi na ovake Božje opomene i rado ih prima, te se molitvom obrati Bogu, Bog će mu se smilovati, i izbaviti ga i od same smrti. U r. 23—24. govori se o anđelu, koji posreduje i pribavlja bolesnome čovjeku ozdravljenje i povratak k Božjem prijateljstvu. Po svoj prilici radi se o anđelu čuvaru. Bogu je drago, kada vidi u čovječjem srcu kajanje i obraćenje, što čine čovjeka vrijednim Njegova milosrđa. U r. 25.—26. vidimo ovakog bolesnika, kako je stekao zdravlje, i opet zadobio Božje prijateljstvo.

Elijujev II. govor.

34. GLAVA.

Elijuj ponovno moli, da ga pažljivo saslušaju. Dokazuje, da Bog nije nepravedan. On upravlja vidljivim (fizičkim) svijetom, i nevidljivim (moralnim) svijetom. — Optužuje Joba, da je preuzetan.

1. Opet progovori Elijuj i reče: (Metar: $4 + 5 = 9$).	14. Na se samo kad bi mislio, Svoj povuko k sebi duh i dah:
2. Čujte mudri moje besjede: Vješti znanju poslušajte me!	15. Tijelo svako bi preminulo, U prah bi se čovjek vratio.
3. Jer besjedu uho poznaje, Košto nepce jelo što kuša.	16. Čuj to, dakle, ak' si razuman, I glas riječi mojih poslušaj!
4. Izberimo sebi pravicu, Razmislimo, što je valjatno.	17. Može l' vladat pravde mrzitelj? Hoš l' osudit Najpravednijeg?
5. Job govori: »Ja sam pravedan, Ali Bog mi ne da pravice.	18. Koj' i caru kaže: Nitkove! Knezovima: Nepravednici! (Bezbožnici ste!)
6. Lažem li na moju pravicu? Na smrt strijeljan, a bez krivice!«	19. Koj' kneževskog lica nè primā, Nit u Njega vrijēdi mogućnik,
7. Ima l' čovjek Jobu pōdjednāk, Da pije ko vodu hūljēnja?	Od čovjeka, što je siromah; Svi su djelo ruku Njegovih!
8. Da se družī sa zločincima, I s bezbožnim drži ljudima?	20. Za tren ginu, usred ponoći;
9. Tā, on veli: »Nema koristi, Čovjeku da Bogu ugađa!«	Koleblju se puci, odlaze, Bez ruke se jaki odnose!
10. Stog, pametni ljudi, čujte me!	21. On svačiji život nadzire, Sve korake gleda čovječje.
Daleko je zloća ođ Boga, Nepravda od Svemōgūčēga!	22. Mraka nema, sjena smrt-noga, Gdje zločinci sakrili bi se!
11. On po djelu plaća čovjeku, Svakom daje prema putu svom.	23. Tā, nikome On ne oprašta, Za sud Božji kada dođe rok.
12. Bog zaista krivo nè rādī, Nit Svesilni pravde izvrće.	24. Bez parnice jake satire, I postavlja druge mjesto njih.
13. Tko je zemlju Njemu predao, Tko l' osnovao krug zemaljski sav?	25. Dobro pozna djela njihova, Obara ih, noću tare ih!

26. Ko bezbošce On ih kaž- njava,
Tamo, gdje su na vidiku *svim!*
27. Zato jer su ostavljali ga,
Ne mareć za Njegve pu-
tove.
28. Puštali su, te je pred
Njega
Dolazio vapaj uboški,
Da On čuje vapaj nevolj-
nih.
29. Kad On šuti, tko će korit
ga?
Zastre l' lice, tko će vidjet
ga?
Bio narod, bio čovjek sam!
30. On to čini, da ne caruje
Bogomrzac puku nã pro-
past.
31. Bogu valja reći: »Kajem
se;
Grijeha više ne ću činiti.
32. Ne vidim li što, nauči me!
Krivo li sam štogod radio,
Ne ću više...!«
33. Il' hoće li plaćat po tebi;
Kad prezireš tako Njegov
sud?!
- Dě, istresi sada sve što
znaš;
Jer ti biraš, a ne *biram* ja.
34. Ljudi umni sa mnom reći
će,
I čovjek će mudar pristati:
35. »Job govori nãrazumno
baš,
Riječi su mu neuvldljive.«
36. Ah, moj Oće, da se iskuša
Job do kraja, jer odgovārã
Kao neki ljudi zlikovci!
37. Nã grijch svoj on pakost
domeće,
Među nama plješte dla-
nima,
I nã Boga mnogo govori!

2.—4. Elijuz se ne obraća ni na Joba, ni na prijatelje, nego općenito na mudrace. Poziva ih, da s njime potraže rješenje problema, da vide, tko imade pravo: Bog, ili Job, koji veli, da mu Bog ne da pravice.

5.—9. Elijuz je sabrao neka mjesta iz Jobovih govora, koja uzeta općenito, ili istrgnuta iz konteksta, kao da optužuju Boga s nepravde.

10.—30. Zato Elijuz ustaje na obranu Božje pravdnosti. Bog je stvoritelj svega, i upravlja ljudima, ne gledajući, tko je tko. On ljubi sve stvari, što ih je stvorio, pa, kad ih ljubi, ne može postupati s njima zlo ili nepravedno. On nadzire svačiji život, gleda sve čovječje korake. Pred Njime se ne smije nitko oholiti, već jedino kajati se za svoje grijehe, s obećanjem, da ne će više grijesiti.

31.—37. Zato Job, koji hoće propisivati Bogu način upravljanja s ovim svijetom, ludo govori, i pravo je, da bude iskušan do kraja.

Elijujev III. govor.

35. GLAVA.

Čovjek svojom pobožnošću koristi ili škodi samo sebi, a ne Bogu. Zašto Bog ne uslišava nekih molitava.

1. Opet progovori Elijuz i reče:
(Metar: 4 + 5 = 9).
2. Mníš li da si pravo rekao:
Pravedniji ja sam od Boga!

3. Tâ, rekao si: »Šta mi koristi?
Kakva hasna, da ne grijе-
šim ja?!« Stvoritelj naš, što se pro-
slavlja
Pjesmom divnom noći
zvjezdane!
4. Da'ću tebi dobar odgovor, I zajedno tvojim družima. 11. Koji čini te smo umniji
Od zemaljskog svega
zvijerja;
5. Pogledaj nebesa i vidi:
Gleđ oblake, što su nâd
Mudriji od ptica nebeskih!
6. Sagriješiš li, šta mu činiš
s tim? 12. Neki viču, al' ih ne sluša
Zarad bijesa, jer su opaki.
7. Ako l' prav si, šta mu daješ
s tim? 13. Bog ne sluša tašta jauka;
Svemogućī na nj ni ne
gledâ!
- Šta l' iz ruke tvoje dobiva? 14. A nekmoli, kada veliš ti:
»Ne vidim ga!...« Jer je
pred Njime
Parba tvoja, a ti sačekaj!
8. Samo čojku tebi jednaku
Hudit može tvoja neprav-
da;
I jedino sinu čovječjem
Prudit može tvoja pravica. 15. Jer gnjev Njegov sad ne
kazni još,
9. Od nasilja vel'kog više se:
Od silničkog vâpī zuluma. Niti pazi strogo nâ pakost.
10. Al' ne pita nitko: Gdje je 16. Job otvara usta nâprâznō,
Bog? I umnaža riječi bezumne.
- 2.—4. Elijuz navodi neke Jobove izjave, da na njih odgovori. U takvom obliku Job ih doduše nije izrekao, ali po Elijujevu mišljenju čini se kao da bi mogle biti izvod ili posljedica Jobovih žestokih replika i protesta, kada je branio svoju neđužnost.
- 5.—8. Dosta je pogledati nebo, da čovjek vidi, kakva je velika (neizmјerna) udaljenost između njega i Boga. Ako čovjek svojim djelima ne može koristiti ili škoditi nebu i oblacima, koliko će manje moći učiniti koristi ili štete Bogu? Bog ne traži od ljudi vršenje kreposti, da bi imao od toga koristi, niti kažnjava grijeh, što bi inače imao pretrpjeti kakvu štetu. Bog je neizmјerno blažen u sebi samom, i ne bi bio više Bog, kad bi stvorenja bila potrebna za njegovu sreću.
- 9.—13. Premda ljudska djela nijesu potrebna Bogu, ipak iz toga ne slijedi, da se Bog ne brine za naše čine. On je dao ljudima izvjesne zakone, i hoće da se vrše, kažnjavajući prestupnike. Ali zašto Bog ne pruža uvijek pomoć potlačenima, kada viču za pravdom? Zato, jer se u srcu ne obraćaju k Bogu, i ne zazivlju ga s onom poniznošću i vjerom, s kojom bi trebali. Oholi su, a oholost udaljuje čovjeka od Boga, i čini ga nedostojnim Božanskih dobročinstava.
- 14.—16. Bog ne osvećuje uvijek odmah neđužne ljude, i ne kazni na ovom svijetu uvijek bezbožnike svom strogošću svoje srdžbe. Kadkada odlaže kaznu, ili kažnjava manje, nego je neko zaslužio. Ali, iz toga se ne smije zaključivati, da On ne vodi račun o zlu, koje se radi. Doći će vrijeme, kada će svakome dati po njegovim djelima, i kada će pravda slaviti slavije. Job još nije dosta prosvijetljen u Božjem znanju, pa nije ni trebao dizati svoje tužbe protiv Boga.

Elijujev IV. govor.

36. GLAVA.

Bog je pravedan i postupa s dobrima i zlima po zaslugi. Pomoću nevolja poučava ljude. Job treba da ih podnosi strpljivo, ako ne će da propadne. Suverena Božja moć. Kako se očituje Božja moć u kiši (daždu), u munjama i grmljavini.

1. Elijaj nastavi i reče: Metar: 6 + 5 = 11).	Da s' ođ zloće vrate On im govori.
2. Počekaj me malo, da pokažem ti: Jer još imam nešto reći za Boga!	11. Ako l' poslušaju, te se pokore, Dovršuju dane svoje u sreći, I godine svoje u veseljenju.
3. Iz daleka reć' ću svoje mišljenje: Hoću da opravdam Stvoritelja svog!	12. Ako l' ne slušaju, ginu od koplja, I umiru tada iznebušiće.
4. Jer zaista riječi moje ne lažu: Kod tebe je čovjek svršen spoznanjem.	13. A opaki srcem mrznju njeguju; Za pomoć ne viču, kad ih okuje.
5. Bog je, eto, silan, al' ne prezire, Iako je moćan snagom srčanom.	14. U mladosti duša njihva umire; Život im se gasi s očitnicama.
6. Zlikovcu On jednom ne da živjeti; No, pravicu daje nevoljnicima.	15. On izbavlja ništeg iz siromaštva; Otvara mu uho, kad je na mucu.
7. Očiju ne svraća On sa pravednih: Na prijesto ih meće s carevima On, Da bi uzvišeni bili do vijeka.	16. I tebe bi tako oteo nevolji, Na mjesto te izveo, gdje ne vlada zlo; Tvoj bi sto mirovao pretiline pun.
8. Okovani jesu l' teškim negvama, Svezani u uža puna nevolje:	17. Ali prepun ti si suda bezbožnog; Zato te i stigo sud sa pravicom.
9. On im tad otkriva djela njihova; Napominje grijehe, jer se poniješe.	18. Navesti te nije smio na gnjev rug, Niti velik otkup na zlo sklöniti.
10. Otvara im uho, da se poprave;	

19. Može li te spasit
vika za pomoć
Iz tjeskobe? I svi
silni napori?
20. Čeznut griješno nemoj
noćom za onom,
Narode što grabi
s mjesta njihova!
21. Pazi da ne gledaš
na opčinu,
Kuju voliš više
nego nevolju.
22. Uzvišenom silom
Bog, gle, djeluje;
Učitelja nema
dobra kao On.
23. Odredio Njemu
tko je njegov put?
Ko mu smije reći:
»Radiš nepravo!«
24. Spomeni se djela
da Mu veličaš,
Proslavljaju što ih
ljudi pjesama.
25. Ljudstvo sve ih gleda
svojim očima,
Iz daleka čovjek
svaki vidi ih.
26. Bog je, eto, velik
nè shvaćamo ga;
- Broj Njegovih ljeta
nedokučljiv je.
27. Kad On stegne gore
kaplje vodene,
Iz oblaka Njegovih
tada lije dažd;
28. Oblaci tad dolje
kišu prosiplju,
Na mnoštvo se ljudsko
izlijevaju.
29. Ko da umom shvati
prostor oblačni,
I grom, što njim grmi
svom na doksatu.
30. Gle, kako se nad Njim
svjetlost prostire,
I dubine morske
kako otkriva.
31. Jer On tijekom sudi
narodima sud,
I hrane im daje
u svem obilju.
32. U rukama drži
svoje svjetlice,
Zapovijest im daje
cilj da gađaju.
33. On gromovnim glasom
Sebe naviješta,
I srditost svoju
na nepočinstva.

2.—4. Elijij traži najveću pažnju sa strane Jobove, jer je odlučio, da brani Božju pravednost protiv Jobovih optužbi, da je Bog tobože nepravedan.

5.—7. Premda je Bog svojim veličanstvom neizmjereno nad čovjekom, ipak pokazuje neku posebnu ljubav prema slabima. On, ne gledajući, tko je tko, dijeli svima jednaku pravdu. Pa, ako katkada ponizuje mogućnike, On to ne čini zato, jer su jaki, nego zato, što zloupotrebjavaju svoju moć. Bog vodi posebnu brigu o pravednicima u nevolji, i udešava njihove nevolje tako, da ih potom uzvisuje. Zato, ako je Job pravedan, ne treba se bojati, da će ga Bog ostaviti, nego neka ima tvrdo pouzdanje u njega.

8.—15. Pomoću nevolja Bog hoće da bezbožnik spozna svoju bezbožnost, i navlastito svoju oholost. Ako bezbožnik ostane uporan, poginut će u svom grijehu, i konačno propasti, ako ne uvijek na ovom, onda sigurno na drugom svijetu.

16.—21. Elijij se obraća sada izravno k Jobu, i u njegovim riječima krije se uz opominjanje i neka groznja. Počinje s tvrdnjom, da je Bog poslao na Joba tolike nevolje, kako bi ga kasnije obasuo najvećim dobrima. Ako se dakle Job popravljen nevoljama, ponizi, izbavit će ga Bog od svega zla. Kao što tri prijatelja, tako

i Elijuz suponira, da je Job krivac, ali s tom razlikom, što Elijuz ipak traži način, kako bi ga potješio, obećavajući mu sreću za budućnost.

- 22.—26. U ovim se retcima veliča uglavnom Božje veličanstvo. Nitko ne zna poučavati tako, kako poučava Bog. Zato Job treba, da se posve preda u Božje ruke, koji uči samo pravdu i istinu, i traži istinu i istinitu sreću čovječju. Božja moć je neizmjerena, ona je nad svime, i nije ovisna ni od koga. Ljudi slave, ili pjevaju Božja djela, kada razmatrajući razne stvorove, stanu se diviti, i hvaliti mudrost, dobrotu i t. d. Božansku. Znanje, koje imamo o Bogu na ovom svijetu, ne samo da je posredno, nego i tamno i nesavršeno.
- 27.—28. Kiša nastaje isparivanjem vode. Pare se kasnije zgusnu u oblake, a oblaci opet pretvore u vodu (kišu).
- 29.—33. Bog daje ljudima osjetiti svoju moć šaljući im svjetlice, grmljavinu i gromove, pokrivajući nebo crnim oblacima. Inače se Bog služi tim različitim elementima, da ljude kažnjava, kao što je učinio n. pr. za vrijeme potopa, za propasti Sodome i Gomore, u Egiptu, i t. d., a isto tako, da im čini i dobro, natapaajući zemlju obilnim kišama.

37. GLAVA.

Božja moć u raznim atmosferskim pojavama. Božje veličanstvo i čovječja malenkost.

1. I od tog mi srce moje trpeće,	Ljudi da poznadu djelo Njegovo.
I sa svoga mjesta ono otkāče.	8. U brlog se tada zvijerje ūvlāči,
2. Poslušajte jeku glasa gromovnog,	I šćučurujē se nā svōm lēžaju.
I tūtanj iz usta, što mu izlazi.	9. Iz komora južnih vihor dolazi,
3. Kako ga upušta pod nebesa sva,	A sjevērni vjetri zimu donose.
Sa munjama svojim zemlji do na kraj.	10. Od Božjēg dīhānja studen nastaje,
4. Grom za njima riče, tutnji strahotno;	Vode se široke u led stiskuju.
Ne priječi ih ništa, kad ōdjēknē grom!	11. I opeta puni vodom oblake,
5. Bog čudesno grmi svojom tutnjavom,	I oblāci siplju Njegve svjetlice;
Čini djela vel'ka, nam neshvātljiva.	12. Oni se ōbrēū ūnaokolo,
6. Poručuje snijegu: Padaj nā zemlju;	Po Njegovoj volji zāōkrečū se;
I rosulji kiši, daždu sā pljūskom.	Čineći sve, štogod zapōvjedī im,
7. On pečati ruku svakom čovjeku,	Po površju svega kruga zemāljskōg.

13. Čini da se nađu, bilo zã šibu; Za njegovu zemlju, ili zã milõst.	Šta iz našeg mraka da odvrãtimo?
14. Poslušaj to, Jobe, i umiri se: I promatraj djela Božja čudesna.	20. Može l' Mu se reći: Hoću dã zborim! Il' tko kazat' smije, da je uništen?
15. Znaš li, kako Bog ih sve uređuje; Munje, kako pušta iz oblãka svõg?	21. A sad ne vide se više svjetlice; Među oblacima razvèdrãvã se; Jer dolazi vjetar i õčišćã ih.
16. Znaš li, kako vise gore oblaci; Sva čudesa Višnjeg znanjem svršena?	22. Sa sjevera poput zlata dolazi! Oko Boga strašno veličanstvo je!
17. Kako se utoplẽ tvoje haljine, Kada On umiri zemlju õd juga.	23. Svemõgũci On je, nedokũčljiv nam; Velike je snage, i pun pravice; Jer je velik pravdom, nikog nẽ tlãči.
18. Jesi li ti s Njime nebo svodio, Saliveno tvrdo poput zrcala?	24. Zato Ga se ljudi prijobavajte, Jer nã mudrõst vašu On ni nẽ gledã.
19. Pouči nas reći, šta Mu trebamo;	

1.—5. U to se podigla strašna oluja sa svjetlicama i grmljavinom, koju Elijuj opisuje. Grom se u Sv. Pismu često naziva Božjim glasom. I u tim naravnim fenomenima pokazuje se Bog pun nedokučljivog veličanstva. Pa, ako ne možemo shvatiti Božjih djela, kako ćemo onda shvatiti samog Boga. S kolikim dakle poštovanjem, i s kolikim strahom treba da stojimo pred Božjim veličanstvom!

- 6.—10. Opisuje, kako se Božje veličanstvo očituje u prirodnim pojavama snijega, kiše, leda, i t. d. Inače je snijeg rijetka pojava na istoku. »Pečatiti ruku čovjeku« znači zatvoriti mu ruku kao pečatom, da ne može raditi. Snijeg, kiša, zima svakako priječe čovjeku, da ne može obrađivati svojih polja, a čovjek ne može ništa protiv toga, jer ni kiša ni lijepo vrijeme ne ovise o njemu.
- 11.—13. I u oblacima očituje se Božja moć. Vidimo oblake kao da lutaju po svim stranama neba. Bolje se nije mogla opisati ovisnost stvorenja o Bogu, i poslušnost, što je iskazuju svome Stvoritelju. Bog šalje oblake kamo hoće, i oni izvršuju Njegove naloge. Čas zamračuju sunce i ublažuju žestinu žege, čas opet čine, da pada kiša na zemlju, donose svjetlice, gromove, led, i t. d.
14. Elijuj poziva Joba, da razmotri ta veličajna Božja djela, te izvede zaključak, kako je Bog velik, a čovjek neznatan.
- 15.—18. Elijuj upravlja na Joba nekoliko ironičkih pitanja o izvjesnim dosta jednostavnim naravnim pojavama, pa, ako mora priznati, da ih ne može shvatiti, kako onda hoće prepirati se s Bogom te istraživati putove Njegove providnosti?

19.—24. Elijuz se i dalje služi ironijom. Ako bi Bog slučajno došao, te nas stao ispitivati o koječemu, Job bi trebao, da nas pouči, šta da odgovorimo, jer se smatra tako mudrim, te želi raspravljati s Bogom. U r. 23.—24. nalazi se praktični zaključak. Čovjek ne smije prosuđivati Boga, nego treba da se pred Njime ponizi, i da Ga se boji. I koji misle, da su najpametniji, valja da se čuvaju želje ispitivati s ohološću i drskošću Božje namjere. Bog prezire one, koji misle, da su mudri.

Božji govori.

(38, 1—42, 6).

Mali Uvod.

U gl. 13, 22. zaželio je Job, da iznese svoju stvar neposredno pred Boga. Sad ga je Gospod najposlije uslišio. Pokazao mu se vidljivim načinom. Tri Jobova prijatelja nijesu mogla riješiti tajne Jobovih patnja. Njihova teza, da su nevolje na tome svijetu jedino kazna za grijehe, očito je kriva, jer bi iz nje slijedilo, da je Job u potaji morao biti neki strašan grješnik, a to on uistinu nije bio, kako svjedoči Prolog. Četvrti prijatelj Elijuz unesao je doduše neke nove momente za soluciju tog problema, ali in concreto ni on ne rješava pitanja. Sada se na kraju javlja, eto, sam Bog, načinom, koji dolikuje njegovu veličanstvu. On se ne opravdava, niti ulazi u rješavanje spekulativnih pitanja, o kojima je raspravljao Job sa svojim prijateljima. To pitanje On je riješio preko nadahnutog autora odmah u početku knjige u Prologu. Iz njega vidimo, kako su Joba stigle nevolje samo zato, da se očituje Jobova solidna krepost i vjernost Bogu u sreći i nesreći, a ne kao neka kazna za njegove grijehe, kojih nije ni imao. Zato ga je Gospod odmah u početku označio kao čovjeka kreposna, kome nema ravna na zemlji (Isp. 1, 8; 2, 3.). — No, o tome Job, kao i njegovih 3 prijatelja nijesu imali ni pojma.

Božji govori upravljani su Jobu, koji je tu i tamo svojim riječima prevršio mjeru. Imadu svrhu, da objasne Jobu, kako on nema prava, da poziva Boga na račun zbog Njegovih djela u nevidljivom moralnom svijetu, kada ne razumije ni onih stvari, što ih Bog čini u vidljivom fizičkom svijetu. Treba dakle, da se bez ikakva predomišljanja preda u Božje ruke, i pouzda u Božju mudrost i dobrotu.

I. Božji govor.

(38, 1—39, 30).

38. GLAVA.

Bog se javlja. Pita Joba o misteriju stvaranja Zemlje, o raznim tajnama prirode (naravi), o zakonima, po kojima se ravnaju zvijezde. O životinjama: lavici (lavu) i gavranu.

1. Tada Gospod odgovori Jobu iz vihara i reče:	3. Opaši sad svoje bokove Kao čovjek! Ja da pitam
2. Tko je to, što riječma bezumnim	te! A ti meni kazuj nauku.
Zamračuje Božju namjeru?	

- A) *Božja mudrost u stvaranju mrtve prirode.*
- a) *Zemlja.*
4. Gdje si bio, kad osnivah ja Zemlju? — Kazuj, ako nauk znaš!
5. Znaš li mjere, tko odredi Uže vrh nje tko rastego je? joj
6. Temelji na čemu leže joj? Tko l' joj metnu ugaoni kam?
- b) *Zvijezde.*
7. Kad klicahu zvijezde I kliktahu Božji anđeli! jutarnje,
- c) *More.*
8. Tko je more zapr'o Kada vraše ko iz utrobe? vratima,
9. Oblacima, kad zaodjeh ga, i mutnijem povih oblakom? kom?
10. Svoju kad mu metnuh uredbu, Prijevornicu stavih s vratima?
11. Kad mu rekoh: Dovde dolazi! Dalje ne ćeš; — tu će ponosni Vali tvoji ustavljati se!
- d) *Jutarnja zora.*
12. Jesi l' ikad za života svog Jutru ranom dao zapovijest? Zori kazao mjesto njezino?!
13. Krila da se hvata zemljinih, Bezbožnici s nje da prospu se.
14. Da se mijenja kao grnčara Pod pečatom; potom da opet Nabere se kao haljina.
- e) *Svjetlost i druga zemaljska atmosferska čudesa.*
15. Svjetlost da se uzme zlicama, I satire se miška uporna!
16. Jesi l' bio morskih do vrela? Po dnu morskom jesi l' hodio?
17. Vrata smrtna jesi l' vidio? Sjene smrtno jesi l' ugledao?
18. Zemlju u šir jesi l' sagledao? Deder kaži, znadeš li sve to!
19. Kud je staza k stanu svjetlosti? Gdje li mjesto nevidjelici?
20. Da je vodiš k međi njezinnoj Da s' uputiš k domu njezinu.
21. Ti znaš, jer si tad se rodio, I broj dana tvojih velik je!
22. U riznice snježne jesi l' pao? Il' riznice ledne jesi l' vidio?
23. Što ih čuvam za čas nevoljni, Za dan ratni boja strašnoga.
24. Svjetlost kojim putem dijeli se? Zemljom piri vjetar istočni?
25. Tko jazove dijeli povodnju? Put kazuje pljusku s munjama?

26. Na zemlju da kiši bez-
ljudnu,
Pustinju, gdje nema
čovjeka.
27. Pustinju da divlju napoji,
Da ponikne trava zelena.
28. Ja te pitam: Ima l' oca
dažd?
Kaplje rosne tko je rodio?
29. Iz utrobe čije ide led?
Mraz nebeski tko je rodio?
30. Vode da se ko kam sti-
skuju,
I smrzava morsko površje?
31. Svezat moš li vezam'
Vlašiče?
Il' razdriješit uža Šta-
pima?
32. Izvest na rok moš li
Danicu?
Vodit Kola s' svojim
zvijezdama?
33. A znadeš li zakon nebeski?
Il' nad zemljom vlast mu
daješ ti?
34. Do oblaka moš li dići glas?
Pljusak vodom da te
potopi?
35. Ti li puštaš munje da idu?
I tebi li kažu: Evo nas!
36. Tko je metnuo mudrost u
srce?
Tko li dao umu shvatanje?
37. Tko izbraja mudro oblake?
I izlijeva mjehe nebeske?
38. Prašak da se zgusne
raskvašen,
Grude da se tvrdo slijepe.
- B) *Božja mudrost u stvaranju
žive prirode (raznih životinja).*
- a) *Lav (Lavica).*
39. Eda l' lavici ti loviš lov?
Ti li tažiš lavićima glad?
40. U svojim kad leže ložama,
U svome kad preže
zaklonu.
- b) *Gavran.*
41. Tko gavranu hranu pri-
pravlja?
Kad mu ptići k Bogu
cijuču,
I lutaju jesti nemajuć?

- 2.—3. Božja osnova, namjera, jest i onaj plan, što ga je Gospod htio ostvariti, kad je dopustio, da Joba stignu tolike nevolje. Međutim, tokom dispute, Job je tu Božju namjeru ili plan ponešto zamračio. Tu i tamo suviše je mrmljao protiv Božjeg Promisla. »Opasati bokove« znači spremiti se dobro na ispit. Job sada ima priliku, da iznese svoju stvar pred Boga. Gospod je odgovorio njegovim željama, što ih je izrazio u gl. 13, 3. 22., te u gl. 31, 35.
- 4.—7. Job znade, da je Bog stvorio sve, zato ga Gospod o tom i ne ispituje, već ga pita, da li je vidio, i da li zna pričati, kako su tekle stvari prigodom stvaranja. Zvijezde se zovu jutarnje radi svoga sjaja.
- 8.—9. More se ovdje pjesnički pretstavlja kao dijete, što se rodilo iz materinjeg krila, a Bog ga povio oblacima kao pelenama.
10. Prijevornice s vratima morske su klisure s obalama.
12. Pošto je očito, da Job ne će moći odgovoriti na dosadanja Božja pitanja, jer nije bio prisutan, kad je Bog stvarao, niti je ikada vidio to, pita ga sada Bog o takim stvarima, što ih Job ima neprestano pred očima, i koje se odnose na obično upravljanje svijeta. Pita ga najprije o ranom jutru, o zori, zatim o ostalim zemaljskim i atmosferskim čudesima: o svjetlosti (r. 15), o morskim dubinama (16), o zemaljskoj širini (18).

14. grnčara = zemlja ilovača, koja je u staro doba služila za pečačenje.
- 19.—28. Nastavlja s pitanjima o svjetlosti i tami (nevidjelici), o istočnom vjetru, o povodnju, o pljuskju s munjama, o kiši u pustinji, o rosi. NB. Božje pitanje u 21. r. sadrži ironiju. Vul. prevodi taj redak ovako: »Eda li si znao tada, da ćeš se roditi, eda li si znao broj svojih dana?«
- 29.—30. Pitanja o ledu i mrazu.
- 31.—32. Pitanja o Vlačićima (Vul.: Plejades), Stapima (Vul.: Arcturus = polarna zvijezda; neki: Velika Kola, ili Veliki Medvjed). — O Kolima (Vul.: Vesperus) spomenuto je u gl. 9, 9. — Ovdje još samo pripominjemo, da Vul. u gl. 9, 9. daje istim zvijezdama slijedeća imena: Arcturus, Orion, Hyades, tako, te bi, paralelno s našim ovdje mjestom (38, 31—32), Arcturus bio = Vesperus, Orion = Arcturus, a Hyades = Plejades. — Nešto dakle slobodniji prijevod.
- 33.—38. Pita ga dalje o nebeskom zakonu, o oblacima, o kiši i o munjama. R. 36b. Vul. prevodi: »Tko je dao pijetlu shvatanje« (razumnost, intelligentiam)? Vul. je do tog prijevoda došla tako, što je jevrejsku riječ »sekvi« uzela u značenju: »pijetao«, umjesto: »um«, kako to traži židovska tradicija. — R. 37. opet Vul. prevodi ovako: »Tko će iskazati nebeski red, i tko može učiniti, da zaspi harmonija neba?«
- 39.—40. Bog prelazi na opis svoje mudrosti u stvaranju žive prirode (životinja). U prvom redu spominje lava, odnosno laviću (lavi), te mlade laviće. Ako Job ne može, da se pobrine za hranu lavu i lavićima, kako hoće onda da se prepire s Bogom, hotеći ga kao poučiti, kako treba upravljati svijetom u moralnom pogledu. Progovorivši o lavu, prelazi On dalje na gavrana i njegove ptiče. Potonji, iako su vrlo proždrljivi, ipak im Bog pripravlja hranu, kada od gladi k Njemu cijuču. Ne, kao da ga poznaju, nego ukoliko žele neko dobro, što dolazi od Boga, početnika svakog dobra. Vul. riječ »anima« u r. 39. = žudnja; glad, spojena sa »implere« = utažiti nečiju glad.

39. GLAVA.

Bog pita Joba o divokozama, o košutama, divljem magarcu (onagru), o nosorogu, noju, konju, sokolu i orlu.

c) Divokoze.

1. Znaš li vrijeme divokozama,
Kad se legu?

4. Kako jača leglo njihovo,
U slobodi rastuće po polju;
Potom ode, i ne vraća se!

d) Košute.

- Jesi li' vidio,
Gdje se plode brze košute?
2. Dokle nose: broj mjeseca
im?
Znaš li? — Il' rok, kada
legu se?
3. Svijaju se mlad ispuštajuć,
I bolova izbavljaju se.

- e) Divlji magarac (Onager).
5. Tko je dao divljem magarcu
Nezavisnost? — Il' razdriješio
Veze tvrde kenjcu pustinjskom?
6. Kom' odredih za stan
pustaru;
Pustoš slanu tu da boravi.

7. On se smije gradskom
metežu,
I ne sluša vike gončina:

8. Već za hranom gore op-
hodi,
Njušeć traži zelen svakoju.

f) Nosorog.

9. Bi l' te htio služiti nosorog?
Il' za jaslam tvojim noćiti?

10. Moš li vezat užem da
brazdi
Nosoroga? — Hoće l' orati
On dolove niske za tobom?

11. Možeš li se pouzdati u nj?
Snaga njegva jer je ve-
lika?
I ostavit na njem posao
svoj?

12. Možeš li se na nj osloniti,
Da će svesti tvoju ljetinu:
I na gumno tvoje složiti?

g) Noj.

13. Noj krilima trepti radosno,
Iak' nema on za lećenje
Brčnih pera ptice pobožne.

14. On na zemlji jajca
ostavlja,
U prah pušta, da mu griju
se.

15. Ne mari, što noga gazi ih,
I potire poljsko zvijerje.

16. Nemilostiv on je ptićima
Kao da i nijesu njegovi:
Ne boji se trud da izgubi.

17. Bog mu nije dao mudrosti,
Niti mu je um udijelio.

18. No, kad krila na lijet
raširi,
Tad se smije konju s ko-
njikom.

h) Konj.

19. Jakost konju jesi l' dao
ti?

Il' mu grivom vrat za-
odjeo?

20. Ti li činiš da poskakuje
Ko skakavac? — Te ti
njegovo

Strah zadaje divno dah-
tanje!

21. Zemlju kopa veseo od sile,
On na susret boju izlazi.

22. Strah prezire i ne plaši se:
Ni pred mačem on ne
uzmiče.

23. Nad njim kada tul pozve-
kuje,
Koplje sijeva s oštrom
sulicom;

24. Zemlju srče ljut, pun
bijesa,
Nemiran, kad čuje bojni
rog,
Izdaleka njuši ljuti boj,
Poklič bojni viku vojvoda.

i) Soko.

26. Umu po tvom da li soko
siv
Na jug leti krila šireći?

k) Orao.

27. Il' na tvoju da li zapo-
vijest
Oro suri u vis diže se;
Vrh timora gnijezdo vije
si?

28. Na stijeni stoji, noćuje,
Vrh grebena hridi visoke.

29. Odatle on jelo vrebja si;
Daleko mu oči gledaju.

30. Krvcu piju ptići njegovi,
I gdje ima mesa junačkog,
I oni se ondje nalaze.

1.—4. U staro doba nije se znalo ništa o životu tih životinja. A i danas je u tom pogledu znanje vrlo manjkavo. Tko će uhoditi divo-koze po vrljetnim stijenama arapskih i sirskih pustinja, da dozna

kada se plode, dokle nose, kako se legu i t. d. Tako saznanje bilo bi skopčano s velikim novčanim troškovima, i još većim opasnostima. Slično vrijedi i za košute po onim krajevima.

- 5.—8. Divlji magarac živi u arapskoj, sirskoj i perzijskoj pustinji. Veći i daleko brži je od pitoma magarca. Silno voli slobodu (isp. 6, 5). Malo jede. Luta po pustinjama. Ne treba čovječje brige, pače bježi od ljudskih naselja. Voli da traži zelene travke po pustinjskim oazama, nego da poput pitoma magarca dnevno sluša viku gončina.
- 9.—12. Ni nosoroga ne može čovjek nikako ukrotiti, da bi vršio poslove domaće životinje. On se pokorava jedino Bogu.
- 13.—18. Sedma životinja u opisu je noj. Vulgatin prijevod 13. r. je nejasan. Veli: »Nojevo perje slično je perju rodinu i jastrebovu«. — Židovi zovu rodu »pobožnom pticom« (hasida), po svojoj prilici zbog velike nježnosti prema svojim mladima. Noj ne leti. Jedino širi krila na lijet i trepti njima. Ali tada ne može da ga stigne nikaki lovački pas, pa ni arapski konj. Juri (trči) kao brzi vlak ili autotaks. Može se uhvatiti jedino nekom lovačkom strategijom. Lovci ga izdaleka zaokruže po unaprijed dobro smišljenom planu. Jaja svoja ostavlja u vrućem pustinjskom pijesku. Ne mari za njih, ako mu zaprijeti opasnost. Pače kažu, da ih sam izgazi, ako opazi, da mu se otkrilo gnijezdo. Da je nemilostiv svojim ptićima, vidimo i iz Jeremijina Plača (4, 3). Uostalom tako ga je stvorio Bog (r. 17). Naravno mu je prednost u brzini. R. 14. Vul. prevodi ovako: »Kad ostavi jaja svoja na zemlji, hoćeš li ih možda ti grijati?« Do te razlike u prijevodu došlo je tako, što je 3. 1. ženskog roda (= subjekta: noj, ž. r. u jevrejskom), te 2. 1. muškog roda (= Vulgatin subjekat: ti, t. j. Job) u t. z. futurim oblicima jednaka. Vulgatin prevodilac nije na tom mjestu opazio, da je »noj« u jevrejskom imenica ž. roda.
- 19.—25. Poslije »noja« dolazi opis arapskog bojnog konja. Jedan od najljepših u Božjim govorima. Svi mu se dive. Istina, noj je brži od konja. No, brzina nojeva nije za čovjeka ni od kake vrijednosti, kao što mu ne koristi ni brzina mnogih ptica, pa ni mnogih četveronožnih životinja, osim deve i slično. Konj ima nešto naročito za sebe, napose u vezi s čovjekovim vojevanjem od najdublje starine, pa do danas. U tom pogledu ga ne mogu posve nadoknaditi ni najmodernije bojne makine, ni avijoni, ni radiotelefoni, ni auti. Svi zajedno oni često puta ne mogu onamo, kuda može konj.
26. Kratak opis sokola. Njemu, kao i ostalim pticama, što lete na jug, dao je Bog instinkt, da tako čine. Vul. zove tu pticu »accipiter« = jastrijeb. Kaže za nj, da »pumescit«, t. j. da mijenja perje, što mu je Bog dao u instinkt, da laglje leti na jug.
- 27.—30. S lavom je započeto opisivanje četveronožnih životinja, s orlom se opet svršava opisivanje ptica. Opis orla je vanredno lijep. On leti po silnim visinama. Stanuje po vrletnim stijenama. Kako na takvim mjestima ne može naći hrane za sebe, Bog mu je dao vrlo oštar vid, te na kilometre u dolinama opaža za sebe plijen, na koji se spušta strjelovitom brzinom. Redovno se hrani mrtvim tjelesima, ali ne raspalima, nego svježima, naročito onima, što ih nađe na bojnim poljanama, nakon bitke. Takva mrtva tjelesa pobijenih junaka, zove naša narodna poezija: junačko meso. Prema tome i naš prijevod tako. Ima doduše vrsta orlova, koja se hrani i strvinama (u školama: bjeloglavi lješinar), ali ovdje se ne pomišlja na te orlove, jer u lješinama nema više krvi, koja bi se dala piti. Ovdje valja spomenuti malu razliku u razdiobi teksta između Masoretske (Židovske) Biblije i Vulgate. Dok naime u Masoretskoj Bibliji 39. glava svršava

sa 30. verzom, Vulgata produžuje 30. glavu do 35. verza, na račun prvih 5 verzova 40. glave Masoretskoga teksta. Tih 5 verzova čini kao neki »intermezzo« između prvog i drugog Božjeg govora, pa jednako dobro stoji i na kraju 39. glave, kako ima Vulgata, kao i na početku 40. glave, kako je u Židovskom tekstu. Ipak je za nijansu bolja Masoretska razdioba, pa se u svome prijevodu držimo nje, tim više, što te stvari nijesu nec fidei, nec morum, nego posve tehničke naravi, uvedene, kako u Vulgatu, tako i u Masoretski tekst od privatnika, tamo negdje sredinom 16. st. po Kr.

II. Božji govor.

(40, 1—42, 6).

40. GLAVA.

Bog traži odgovor, a Job priznaje svoje neznanje. Bog ironično poziva Joba, da upravlja svijetom. Opisuje potočnog konja (Behemot-a), a potom krokodila (Levijatana).

a) Uvod.

1. I tako odgovarajući Gospod Jobu reče:
2. Još i sada hoće l' kudilac Sa Silnim da svađu za-meće?
Karač Božji nek odgovori!
3. Tada Job odgovori Gospodu i reče:
4. Gle, malen sam! Šta da kažem Ti?
Ruku mećem svoju na usta!
5. Rekoh jednu, al' sad šutim nijem:
Rekoh drugu, šutim i opet!
6. Na to Gospod odgovori Jobu iz vihara i reče:
7. Opaši sad svoje bokove Kao čovjek: Ja da pitam te,
A ti meni kazuj nauku!

b) Digresija.

8. Ho'š li i moj sud da poga-ziš?
I pokudit mene hoćeš li:
Da bi sebe tako opravdao!

9. Moć u tebe jel' ko u Boga?
Grmiš li ti gromom kao On?
10. Idi sada, pa se okiti Veličanstvom i još visoću:
Obuci se u sjaj i slavu.
11. Prospi jarost gnjeva svojega,
Gledom jednim potri ohole!
12. Gledom jednim satri ponosne,
I na mjestu zgazi zlikovce!
13. U zemlju ih skupa zatrpaj,
Na mjesto ih tamno zaključaj!
14. I Ja tebe tad pohvali'ću,
Da te čuva tvoja desnica!

c) Nastavlja se opisivanje Božje mudrosti u stvaranju žive prirode (životinja).

- 1) Potočni konj (hipopotam).
15. A sad gledaj konja potočnog,
Što no sam ga s tobom stvorio:
Travu jede kao goveče.

16. Snaga mu je, gle, u m) Krokodil.
bedrima,
U pupku mu sila trbušnom.
17. Kao kedar rep svoj podiže,
A žile od stegna njegovih
Sve među se isprepliću
18. Kostu su mu cijevi mje-
dene,
Zglobovi ko kvrge gvoz-
dene.
19. Remek-djelo on je Božije
Tvorac njegov mač svoj
dao mu je.
20. Gore njemu hranu donose,
Gdje se igra divlje zvijerje.
21. Pod lotosom mirno počiva,
U tršćaku i u močvari.
22. Sjenom svojom lotos krije
ga,
Okolo njega vrbe potočne.
23. Gle, kad rijeka silna na-
vali,
On ne preda, već je bez
straha:
Kad mu Jordan teče uz
žvale.
24. Uhvatiti hoće li ga tko?
Na oči mu? — Il' prosu-
kati
Kroz nozdrve njegve pru-
žala?
25. Izvuć vanka mož li udicom
Krokodila? Ili zažvalit
Moš li njemu jezik uže-
tom?
26. Provuć kroz nos mož li
situ mu,
Ili šiljkom probit čeljusti?
27. Hoće l' ti se mnogo moliti,
Ili blago s tobom zboriti?
28. Savez s tobom hoće l'
sklopiti,
Za slugu da vječnog uzmeš
ga?
29. Moš li s njim ko s pticom
igrat se,
Djevojkama svojim vezat
ga?
30. Prodavat ga hoće l' čar-
džije,
Razdijelit ga među trgov-
ce?
31. Napuniti mož li kopljima
Kožu njegovu? — Glavu
ostvama?
32. Podigni de ruku svoju na
nj,
Ne ćeš više boja spomi-
njat!

- 1.—5. Job priznaje svoju lakoumnost. Tokom dispute s prijateljima htio je da nastupi pred Božanskim sucem kao neki knez (31, 37), a sada ponižen meće ruku na usta. Kaje se za ono, što je prije opetovano lakoumno govorio. Ne će više.
- 6.—14. Ali, Gospod ga opet poziva, da opaše svoje bokove. U svojim se naime govorima Job tužio, kako je nevin, a ipak ga Bog toliko bije. Iz toga bi se mogao izvesti zaključak, da je Bog prema njemu bio nepravedan. Zato ga sada ironično poziva, neka upravlja svijetom. Neka se obuče u sjaj i slavu. Neka zagrmi, i jednim pogledom neka zatre oholice, na koje se i onako tužio, da plivaju u sreći. Da bi Joba što većma uvjerio o njegovoj nemoći, iznosi mu Bog 2 primjera iz životinjskoga carstva, dvije životinje: jednu »behemot« (= potočni konj, hipopotam), a drugu »levijatan« (= krokodil). Ako Job ne može, da ukroti te 2 životinje, kako će onda moći ukrotiti bezbožnike, odnosno latiti se upravljanja svijetom.
- 15.—24. »Behemoth« pluralis intensitatis od singulara »behemā«, što znači krupnu četveronožnu životinju. Na ovome mjestu bi' će to transkripcija egipatske riječi »pehemaut«, koja znači: vodeni

vo, odnosno, kako Grci hoće: »hipopotamos = riječni, potočni, vodeni konj. Inače izgleda mirna životinja. Hrani se travom. No, strašna je na pogled, kad izronjuje iz vode, i opet u nju urotnjuje. Od toga se čovjek lako uplaši. I ovaj opis Nilskog ili potočnog konja broji se među najljepše u Jobovoj knjizi, odnosno u cijelom Sv. Pismu. — U staro doba neki su pod »behemotom« pomišljali slona zbog »mača« (kljova), što se spominje u 19. r. No, pod tim »mačem« imadu se razumijevati oštri hipopotamovi zubi, kojima reže travu kao srpom ili kosom. Neki sv. Oci opet, pa i sam sv. Toma, u svom komentaru, ne poznavajući jevrejskog jezika, mislili su, da se pod »behemotom« ima razumjeti sam vrag (Sotona), jer da se za »behemota« veli, prema Vulgati, da je »principium viarum Dei« (Vul. 40, 14). Međutim te riječi, prema jevrejskom izvorniku i židovskom jezičnom geniju, znače: »On, t. j. behemot, jest remek-djelo Božje«. O Sotoni nema tu ni govora. Protivi mu se i sav kontekst. Potočni konj izlazi noću na brežuljke uz riječnu obalu, i jede travu. Divlje životinje ne boje ga se, jer se ne hrani mesom. Čini se, da je nekada potočnih konja bilo i u Jordanu. On bi za njih bio dosta dubok (oko 10 m odmah uz obalu u donjem toku i u proljetno vrijeme). U ljetno doba bilo bi nešto teže. Zato držimo, da sv. pjesnik, po našem sudu, prorok Jeremija, pišući svoju divot-pjesmu o Jobu u Egiptu, kamo su ga poslje Gedalijina ubijstva Židovi bili na silu odvelj, nije na ovome mjestu mislio na rijeku Jordan, kao takvu, u kojoj bi živjeli potočni konji, nego više kao onu, koja silovito i brzo teče. Pod »Jordanom« bi se, prema tome, imale razumijevati izvjesne brzice u gorostasnoj rijeci Nilu, koja je pravo more prema Jordanu. Dugačka, kažu, oko 6000 km, a sama »delta« (utok u Sredozemno more, široka u 3 glavna rukava blizu 200 km. I dunav i Volga izgledaju prema njemu kao djeca. Neman, kao što je potočni konj, bilo je u staro doba nemoguće uhvatiti. A, i danas je težak posao, ako se životinja ne zavara kakvim lukavštinama.

- 25.—32. Počinje opis druge silne životinje — *levijatan*a (krokodila). Stari su pod »levijatanom« često razumijevali »kita«. LXX. prevode tu riječ sa »drakon« = zmaj. Sv. Jeronim zadržao je u svome prijevodu jevrejsku riječ, što je u srednjem vijeku dalo povoda kojekakim krivim tumačenjima o »levijatanu«, kao i o »behemotu«. Danas svi egzegete drže, da se pod »levijatanom« ima razumjeti *krokodil*, a nikakvi ni »zmaj«, ni »vrag« (Sotona). S tim se naime značenjem (krokodil) slažu ne samo ostala mjesta u Sv. Pismu, nego toj životinji najbolje odgovara i klasičan opis na ovom mjestu, možda najdivniji u cijelom Sv. P. U 26. r. aludira sv. pjesnik na običaj egipatskih ribara, koji bi, uhvativši ribu, probili joj škrge ili čeljusti gvozdanim kolutom (šiljkom), privezali uzicom za obalu, i onda opet bacili u vodu, da ostane svježa. — Sa krokodilom nema ni šale ni igre. Opasno je primaći se Nilskoj obali, gdje ima krokodila. Pa i sami krokodilski ribnjaci u Kairu ograđeni su dvostrukom jakom gvozdnom ogradom u izvjesnom razmaku, inače bi on jednu ogradu, iako je jaka, lako zdrobio svojim strašnim zubima. Koža mu je sastavljena od veoma tvrdih ljusaka. Od nje se odbija svako oružje, pa i puščano zrnje. Kako je strašna ta neman, vidjeće se najbolje iz prijevoda u slijedećoj glavi. Ovdje pripominjemo još jedino, da je lov na krokodile i danas vrlo opasan.

41. GLAVA.

Nastavlja se opis krokodila.

1. Gle, zalud je nadati mu se:
Na sam pogled njegov
pada se!
2. Hrabra nema da probudi
ga.
- Mala digresija.*
A tko li će stati preda me?
3. Tko je ikad mene pretekao
Dobročinstvom? — Pa da
vratim mu?
Ta, pod nebom svim je
moje sve!
- Nastavlja se opis krokodila.*
4. O udimu ne ću šutjeti
Njegovijem; niti o sili
I ljepoti stasa njegova!
5. Tko otkriti smije oklop mu,
I međ' zube zaći dvostruk-
ke?
6. Tko l' otvorit vrata ralja
mu,
Kad strah vlada oko zuba
mu?!
7. Kako divni rezovi su mu
Od krljušti; usko spojeni
Ko pečatni prsten na
njima!
8. Jedan tu je tik do drugoga,
Ne ulazi ni ćuh među njih!
9. Prionuo jedan za drugog:
Stoje dobro i ne luče se.
10. Kada kiha kan' da sijeva
Munja svijetla; — Oči
njegove
Ko zraci su zore jutarnje!
11. Iz ralja mu siplju lučevi,
I iskaču iskre ognjene.
12. Iz nozdara dim mu izlazi,
Ko iz kotla sitom jarena.
13. Raspiruje dah mu ugljev-
lje:
Iz ralja mu suče modar
plam.
14. U vratu mu snaga počiva:
A pred njime strah se pro-
stire.
15. Trbuh mesnat tvrdo spojen
je,
Ko saliven, ne koleblje se.
16. Srce ko kam sliveno mu je:
Sliveno ko žrvanj najdonji.
17. Kad se digne, hrabri plaše
se:
I u nesvijest od stra pa-
daju.
18. Udre li ga mač? — On s'
odbija!
Ko i koplje, strijela, sulica!
19. Ko sječka je njemu željezo,
A mjed kao drvo otrulo.
20. Strjelica ga u bijeg ne
tjera,
Kam iz praće za nj je
slamčica.
21. Ko slamčica buzdovan mu
je,
On se smije koplju bačenu.
22. Pod njime su oštri crije-
povi,
Ore njima kao branom
mulj.
23. Kad izroni, tad vri bezdana
Kao lonac; i Nil-more se
Muti poput vode u kotlu.
24. Za sobom trag sjajan
ostavlja
Mislio bi da su talasi
Od bezdane sijedi postali!

25. Slična njemu nema na zemlji —
Stvora ko on, da je bez straha!
26. Prezire sve, što je visoko?
Car je nad svim zvijerjem ponosnim.

Svršetak Božjih govora.

I u ovoj glavi, kao i u predašnjoj, ima u podjeli stihova mala razlika između Masoretskog teksta i Vulgate, koja 1. stih jevrejskog teksta pribraja k posljednjem stihu (28) svoje predašnje (40) glave. I ovdje, kao i u predašnjoj glavi, držimo se jevrejske divizije stihova, jer je logičnija, i više se slaže s kontekstom.

- 1.—2. Ako već jednostavan Božji stvor ulijeva tolik strah, te ne smije stati preda nj, ni nadati se, da će ga moći uhvatiti, kako će onda smjeti stati pred Boga? Prva 2 stiha u gl. 41. jesu kao neki posljedak iz dojakošnjeg opisa krokodila.
- 4.—9. Krokodilov oklop sastavlja se od 27 nizova tvrdih ljusaka. Zubi su mu strahoviti, tim više, što nemaju usnica, koje bi ih pokrivala. Dugački su i vrlo oštri. U gornjoj čeljusti ima ih 36, u donjoj 30.
- 10.—13. Kada krokodil bude dulje vremena pod vodom, te najednom izroni, pojavljuju se fenomeni, pjesnički opisani u ovim recima.
- 14.—17. U 14b mj. »strah« Vul. ima »egestas« = siromaštvo, oskudica. Nadalje r. 15—17. Vul. prevodi ovako: »Udovi tijela njegova međusobno su spojeni. Ako bi tko bacio protiv njega munje, oni se ne bi pomakli na drugo mjesto. Srce njegovo tvrdo je kao kamen, i čvrsto kao kovački nakovanj. Kada se podigne, boje se anđeli, i uplašeni čiste se.« — Očito je, da se pod »anđelima« ne smiju razumjeti pravi anđeli (čisti dusi), jer šta bi se oni imali bojati, ili čak od straha »čistiti« pred jednim krokodilom, pa i pred samim Sotonom, ako bismo jevrejsku riječ »levijatan«, uzeli sa sv. Ocima u tom (krivom) značenju?
- 18.—21. Oružje, bilo od koje kovine, ne može nauditi krokodilu. Odbija se od njegova tvrda oklopa.
- 22.—26. U Vul. je nerazumljiv 22. r.: »Pod njime su zraci sunčani i stere si zlato kao mulj«. Inače, da se dobije barem neki smisao, treba u ovom, kao i u slijedećim recima, sve Vulgate »future«, prevoditi s prezentom. Ti se naime »futura« imadu tumačiti prema pravilima jevrejske gramatike, a ne latinske. Pod »bezdanom« u 23. r. ima se razumjeti duboka rijeka Nil (Vul.: profundum mare). Kada krokodil izroni iz vode, ona tako uzavre, te postane kao bijela (»sijeda«). Slično kao iza vijka modernih brodova. Gotovo svi stari tumačitelji vidjeli su također i pod »levijatanom« opisana samoga Sotonu. Zavele su ih na to riječi, što smo ih gore u 17. r. naveli prema Vulgati, i onda još napose riječi na koncu opisa u 26. r., koje u Vul. glase: »On je kralj nad svim cholitim sinovima«, t. j. vragovima, koji su sagriješili oholoću, i nad njihovim pristašama među ljudima. No, pod »oholitim sinovima« mogu se ovdje razumjeti jedino ponosne i plemenite grabljive životinje. Isp. Job 28, 8, gdje se jevrejske riječi »bene šahac« (Vul.: filii institorum, mj. superbiae (Institor = torbar, staretinar, kramar) upotrebljavaju kao sinonim sa jevrejskom riječju »šahal« = lav. Nema dakle tu ni po bližem, ni po daljem kontekstu, ni govora o Sotonu, ili o njegovim pristašama.

42. GLAVA.

Job priznaje svoju lakoumnost (lakomislenost), i kaje se. Bog izjavljuje, da je Job nedužan. Povraća mu i udvostručuje prijašnju sreću i blagostanje.

1. Tada Job odgovori Gospodu i reče: (Metar: $4 + 5 = 9$). 2. »Znam, da možeš sve — i ne treba, Da razmatraš svojih osnova! 3. Tko je to, što svjet zamračuje Nerazumno? — Zato izjavljujem:	Shvatio da nijesam ništa ja! Prečudesno to za mene je: I ja <i>velim</i>: Ne razumjem! 4. No, slušaj me, kad uzgovorim: Kad pitam Te, Ti pouči me! 5. O Tebi sam slušao ušima: A sada Te vidim očima! 6. Riječi svoje zato poričem: Kajuć se u prah' i pepelu.«

Epilog.

7. A kad je Gospod svršio svoje riječi Jobu, reče Elifazu Temancu: »Raspalila se moja srdba na tebe i na tvoja dva prijatelja, jer nijeste govorili o meni pravo kao moj sluga Job. 8. Zato uzmite sada sedam <i>mladih</i> junaca i sedam <i>ovnova</i>, i idite k mojemu sluzi Jobu, i prinesite za se paljenicu žrtvu, a moj sluga Job neka se za vas moli, jer samo iz obzira prema njemu ne ću vas kazniti, što nijeste govorili o meni pravo, kao moj sluga Job. 9. I pođu Elifaz Temanac i Bildad Suhejac i Sofar Namaćanin, i učine, kako im je naložio Gospod. I obazre se Gospod na Joba. 10. I Gospod opet postavi Joba u predašnju sreću, kada se je pomolio za svoje prija-	telje; i umnoži Jobu dvostruko sve, što je prije imao. 11. Tada dođu k Jobu sva njegova braća i sestre i prijašnji znanci, te učine s njim gozbu u njegovoj kući, i sažaljivajući ga, tješiše ga za sve zlo, što ga je Gospod pustio na nj; potom mu dadu svaki po kesitu novaca i po zlatnu grivnu. 12. I Gospod blagoslovi Jobov pošljedak većma nego početak, te je imao četrnaest hiljada ovaca i šest hiljada deva i hiljadu pari volova i hiljadu magarica. 13. I imao je sedam sinova i tri kćeri. 14. I prvoj je nadjeo ime Jemima, a drugoj Kesija, a trećoj Keren-Hapuha.

15. I nije bilo po svoj zemlji tako lijepih žena, kao Jobove kćeri; i otac im je dao baštinu među njihovom braćom.
16. Poslije je poživio Job još sto i četrdeset godina, i vidio sinove i unuke do četvrtoga koljena.
17. Potom umre Job star i sit života.

1.—6. Job u poniznom odgovoru opetuje najprije one riječi, što ih je Bog izrekao na njegovu adresu u početku svojih govora (38, 2) u vezi sa prijašnjim Jobovim riječima u toku dispute sa prijateljima. Job se sada kaje za njih u prahu i pepelu pred Gospodom, koji se udostojao pokazati mu se vidljivim načinom. Iza 6. r. slijedi Epilog r. 7—17. pisan opet prozom, kao i Prolog 1, 1—3, 2.

7.—9. Kao Prolog (1, 1—3, 2), tako i Epilog (42, 7—17) pisan je prozom. Bog kori tri prijatelja, i traži da dadu zadovoljštinu za svoj grijeh. Obrača se Elifazu, jer je bio najstariji i prvi započeo disputu. Prijatelji su doduše o Bogu kazali mnoge i lijepe stvari, a s druge strane i Job je kadkada prevršio mjeru, kako smo vidjeli. Krivnja trojice prijatelja bila je u tom, što su smatrali, da su nevolje na ovome svijetu uvijek kazna za grijeh, i prema tome, da je Job morao biti velik zločinac. Međutim, sada Bog jasno pokazuje, kako je takva nauka kriva, i zaključci iz nje izvedeni, da su lažni. Prema tome učinili su zlo, što su ih branili, usprkos Jobova protivljenja. U pogledu Elijuja, Bog ga ne spominje izriekom, jer je, izuzevši krivi sud o Jobu, inače govorio po istini, iako ne s onom jasnoćom, koja bi se željela. Na svaki način ukori upravljani trojici prijatelja protežu se i na Elijuja, ukoliko je imao nepovoljno mišljenje o Jobovu neudžnosti. S druge strane Jobova nauka, da nevolje nijesu uvijek kazna za grijeh, u sebi je istina. Ako je Job tu i tamo pogriješio što god jezikom, ima se odbiti na prevelike boli, što su ga stigle, a da nije znao ni sam zašto.

Kao što prije u Prologu, tako i ovdje u Epilogu daje Gospod Jobu isti častan naziv »moj sluga Job«, najbolji znak, da mu je Job ostao usprkos svih kušnja vjera n. Iz r. 8. vidi se, kako je Bog počastio Joba time, što ga je postavio posrednikom i svećenikom u ekspijaciji grijeha sa strane njegovih prijatelja. Oni, koji su ga prije osudili kao bezbožnika, prisiljeni su sada ići k njemu, kao k Božjem prijatelju, da postignu Božje milosrđe. Prema broju junaca (7) možemo zaključiti i na veličinu grijeha trojice prijatelja prema Jobu. No, ta žrtva ipak ne bi bila dostatna, da se nijesu s njome ujedinile Jobove molitve. Pošto je Bog sam postavio Joba posrednikom za njegove prijatelje, i njegovo posredovanje proglasio djelotvornim (efficax), dogmatici gledaju u ovom tekstu klasičan dokaz za katoličku dogmu o posredovanju svetaca na drugom svijetu.

10.—15. Kada se Job pomolio za svoje prijatelje, i ponizio se pred Bogom, primio je sve u dvostrukoj mjeri. No, ta zemaljska dobra samo su slika onoga blaženstva, što ga je Bog rezervirao Jobu za njegovu vjernost, na drugome svijetu. Sada, kad mu je Bog

opet povratio sreću, posjetiše ga i braća i sestre, i znanci, koji se prije nijesu ni maknuli, kada mu je bila potrebna njihova pomoć i utjeha. Počastiše ga po istočnom običaju novcem (kesita = vrijednost jedne ovce) i grivnama. Vremeniti blagoslov bio je za Joba znak i zalag vječnog blagoslova i života. Bog mu je, prema starozavjetnoj ekonomiji, ne samo povratio sve, što je izgubio, nego mu je još i dodao mnoga dobra. »Jemima« = Danica (pl. od »jom« na koncu sa aram. artikulom, »Keci'a« = mirisava biljka, Laurus Cassia), »Keren happuch« = posudica sa crnom šminkom za trepavice i obrve. Sv. pisac posebice ističe baštinu Jobovih kćeri među braćom, jer tog običaja nije bilo u Izraelaca, nego je bio kod Arapa, i kasnije u Rimljana. U svemu, kažu, živio je Job 240 godina. Tako barem LXX. (42, 16).

